VANHOJA KAUNIITA KÄSITÖITÄ

TOIMITTANEET

AINO NISSINEN–
TYYNI VAHTER

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJASTO
HELSINGFORS STADS BIBLIOTEK
V 11905 K
V B:17

PORVOO—HELSINKI
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

SUOMALAISEN MARTTALIITON KERÄÄMIÄ JA NÄYTTEILLE ASETTAMIA VANHOJA KÄSITÖITÄ

764
Aa Van

HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTO
HELSINGFORS STADSBIBLIOTEK
N>>20284667
V0001091X
764.
VANHOJA
VANHOJA KAUNIITA KÄSITÖITÄ /
TOIM. NISSINEN...ET 53 AF3

WERNER
SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA
PORVOOSSA
1931

Muutamia vuosia sitten heräsi eräiden Suomalaisen Marttaliiton jäsenten mielissä ajatus koota vanhat, vielä tallessa olevat kansanomaiset käsityöt yhtenäiseksi näyttelyksi. Tarkoitus oli siten estää esiäitiemme käsitöitä häviöön joutumasta sekä samalla kiinnittää suuren yleisön huomio näitten töitten arvoon. Toivottiin, että tämä huomio ehkä olisi omiaan antamaan herätteitä ja ohjaamaan naistemme usein vieraille urille harhautunutta kauneusaistia oikeaan, kansalliseen suuntaan. Tätä tarkoitusta palvelemaan oli pelastettava häviöstä kauniit, yksinkertaiset, suomalaiset kudonta -ja ompelumallit ja nuorelle polvelle opetettava vanhat työtavat, ennenkuin niitten viimeiset taitajat menevät manalle. Asiasta keskusteltiin ensin pienemmissä piireissä ja saatiin yhä useampia henkilöitä innostumaan ajatukseen. Lopullisen sysäyksen antoi sitten Finlands Svenska Martha-förbundin vuonna 1927 järjestämä suurenmoinen käsityönäyttely, johon oli kerätty töitä Suomen ruotsalaisseuduilta. Samana vuonna asetettiin erityinen toimikunta huolehtimaan näyttelyn valmistamisesta. Tähän toimikuntaan kuuluivat aluksi opettaja Zaida Buur, rouvat Rauha Ruohtula, Elin Malin, Inez Lindeberg, Alma Koskinen ja Ellinor Ivalo sekä itseoikeutettuina jäseninä Marttaliiton puheenjohtaja rouva Helmi Nylander ja sihteeri, maisteri Maili Laitinen. Lisäjäseninä kuului toimikuntaan myöhemmin useita Marttaliiton Keskustoimikunnan jäseniä sekä asiantuntijoina maisterit Tyyni Vahter ja Aino Nissinen. Sangen sopivana ajankohtana pidettiin kesää 1931, jolloin suomalais-ugrilaiset kansat kokoontuivat Helsinkiin pitämään yhteistä kulttuurikokoustaan.

Näyttelyasiaa valaistiin useilla esitelmillä, joista erikoisesti mainittakoon professori U. T. Sireliuksen v. 1927 Suomalaisen Marttaliiton vuosikokouksessa pitämä, varjokuvin valaistu esitelmä: »Vanha tekstiilikulttuuri esille» sekä johtaja Alma Koskisen ja opettaja Zaida Buurin useissa eri tilaisuuksissa pitämät esitelmät. Näitten lisäksi pitivät Marttaliiton ja piiriliittojen konsulentit asiasta useita esitelmiä eri puolilla maata, ja maisteri Laitinen yhden esitelmän radiossa.

Näyttelyesineiden keräilystä ja valinnasta huolehtimaan otettiin Marttaliiton palvelukseen v. 1929 käsityökonsulentti, jona toimi käsityönopettaja Helmi Jokinen syyskuun 1. päivästä 1929 heinäkuun 1. päivään 1930 ja käsityönopettaja Eeva Jauhiainen lokakuun 1. päivästä 1930 heinäkuun 15. päivään 1931. Edel-

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJASTO
HELSINGFORS STADS BIBLIOTEK

linen konsulentti kiersi maaseudulla selostamassa näyttelyasiaa, jälkimmäisen tehtäväksi jäi näyttelyesineiden valitseminen piiriliittojen järjestämistä karsinta-näyttelyistä.

Suomalaiseen Marttaliittoon kuuluu 14 piiriliittoa, joitten rajat ovat pääasiassa maanviljelysseurojen rajojen mukaiset. (Kartta.) Jokaisen piiriliiton järjestämään karsintanäyttelyyn kerättiin työt siihen kuuluvista Marttayhdistyksistä ja näistä karsintanäyttelyistä valittiin parhaat työt lopullista näyttelyä varten. Suurimmat karsintanäyttelyt olivat Uudenmaan piiriliiton, Hämeen-Satakunnan piiriliiton ja Itä-Hämeen piiriliiton alueilla. Näyttelyesineitten laatuun nähden olivat erikoisimpia Läntisen Viipurin läänin, Laatokan-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Perä-Pohjolan piiriliittojen näyttelyt. Läntisen Viipurin läänin näyttelyssä olivat erikoisesti huomattavia kauniit kuvatäkit ja reikäompelutyöt, Laatokan Karjalassa taas ainutlaatuiset »käspaikat» ja »rätsinät». Pohjois-Karjalassa oli runsaasti monenlaisia säätyläisnaisten käsitöitä. Keski-Suomesta mainittakoon ryijyt ja kuvatäkit. Perä-Pohjolan erikoisuutena olivat puoliryijyt ja raanut. Ryijyjä oli enimmän Itä-Hämeen ja Hämeen-Satakunnan piiriliittojen näyttelyissä. Jokainen piiriliitto oli huolellisesti valmistanut näyttelynsä ja vanhojen töitten omistajat luovuttivat suurta ymmärtämystä ja alttiutta osoittaen näyttelyihin näitä kalleuksiaan, jotka usein olivat suvussa polvesta polveen säilyneitä perintöesineitä. Täten saatiin kokoon lähes 1 000 vanhaa käsityötä, joiden joukossa oli monta erikoisen kaunista ja arvokasta. Näyttely järjestettiin Suomalaiseen Normaalilyseoon ja oli avoinna 16/6—21/6 1931 eli suomalais-ugrilaisen kulttuurikokouksen ja laulujuhlien ajan. Sen järjestämisestä huolehtivat koristetaiteilija Laila Karttunen ja Suomalaisen Marttaliiton konsulentti Eeva Jauhiainen. Työt asetettiin näytteille piiriliitoittain, ja kunkin piiriliiton konsulentti, yksityisten marttojen avustamana, huolehti omasta osastostaan näyttelyn aikana. Useita töitä ostettiin sekä Kansallismuseoon että Turun ja Vaasan museoihin, vieläpä Ruotsiinkin, Pohjoismaisen Museon kokoelmiin.

Sekä koti- että ulkomaisten asiantuntijain mielestä oli näyttely onnistunut ja he lausuivat ihmettelynsä sen johdosta, että näyttelyyn oli onnistuttu saamaan niin suuri määrä vanhoja, ennen esille tulemattomia arvokkaita töitä.

Suomalainen Marttaliitto.

Suomalaisen Marttaliiton valmistellessa vanhojen suomalaisten käsitöiden näyttelyä, ehdottivat muutamat toimikunnan jäsenet, että näyttelyn muistoksi painettaisiin juhlajulkaisu. Erään ehdotuksen mukaan julkaisu olisi tullut sisältämään kertomuksen töiden keräämistoiminnasta, näyttelyyn lähetettyjen esineiden luettelon ja muutamia edustavimpien käsitöiden kuvia. Toinen ehdotus taas lähti siltä pohjalta, että julkaistaisiin mahdollisimman monipuolinen kuva-aineisto, joka selityksineen antaisi suurelle yleisölle jonkinlaisen yleiskäsityksen vanhoista suomalaisista tekstiileistä. Tällaisen julkaisun kustantamiseen ilmoitti Werner Söderström Oy. olevansa suostuvainen asiaa siltä tiedusteltaessa. Näyttelytoimikunnan ja Suomen Kansallismuseon Kansatieteellisen osaston kanssa neuvoteltua tehtiin eräänlainen sovitelmaehdotus, jonka toteuttamisen me saimme tehtäväksemme. Sen mukaan päätettiin Marttaliiton näyttelystä valita parhaimmat, edustavimmat ja tyypillisimmät esineet valokuvattaviksi. Kuvien lukumäärä rajoitettaisiin 300—350 kappaleeseen. Kustakin valokuvatusta esineestä oli tehtävä teknilliset ja historialliset selostukset, sikäli kuin edellisiä näyttelyn aivan liian lyhyenä aukiolo-aikana ehdittäisiin itse esineistä ottaa selville ja sikäli kuin omistajat olivat historiallisia tietoja töiden ohella antaneet. Valitettavasti ei näin ollen kaikkien käsitöiden syntypaikkaa ja valmistajaa ole saatu selville eikä esineiden kehitystä kansatieteen ja kansantaiteen kannalta ole voitu tutkia. Sellainen tutkimustyö olisi vaatinut vuosia valmistuakseen. Myöhemmin julkaistuna taas teoksella, jonka samalla oli oltava näyttelyn muistojulkaisu, ei olisi ollut samaa merkitystä kuin nyt. Suomalaisten tekstiilien tutkijaa voinee julkaisumme tästä huolimatta palvella kuvamateriaali-kokoelmana. Lyhyet tiedonannot sekä näyttelyesineiden täydellinen luettelo, jonka olemme kirjaan liittäneet käyttäen hyväksemme Marttaliiton käsityökonsulenttien antamia tietoja, voinevat olla hänelle hyödyksi, kun hän haluaa tutustua esineiden tekotapaan tai nähdä, millaisia esineitä yleensä oli näyttelyssä, joka todella antoi monipuolisen ja elävän kuvan suomalaisten naisten entisestä käsityötaidosta.

Näyttelyesineiden tuhatta lähentelevästä luvusta huolimatta puuttui niiden joukosta kokonaan tai oli vaillinaisesti edustettuna muutamat käsityölajit, kuten esim. vanhat pitsit ja eräät karjalaiset kirjontatyöt. Tämä ei kuitenkaan ollut marttojen syytä, vaan johtui yksinkertaisesti siitä, että mainitut työt ovat jo aikaisemmin niin tarkoin kerätyt museoiden talteen, ettei niitä enää löydetä entisiltä omistajilta eikä heidän perillisiltään. Siitä syystä olemmekin asianomaisen luvan saatuamme valokuvauttaneet Suomen Kansallismuseosta tarvittavia esineitä täydentääksemme aukkoja.

Mitä kuvien järjestelyyn tulee, on huomautettava, että olemme ensimmäiseksi esittäneet kudonnaiset ja niistä etusijalla ryijyt, koska ne muodostivat näyttelyn

huomattavimman osan. Ryijyjen järjestelyssä olemme noudattaneet professori U. T. Sireliuksen »Suomen ryijyissä» käyttämää ryhmittelytapaa, mikäli se on ollut mahdollista. Ornamentiikan selostukseen emme ole katsoneet olevan syytä ryhtyä, koska professori Sirelius on sen jo laajasti esittänyt julkaisussaan. Ryijyjen värityksen olemme kuvanneet aivan lyhyesti luetellen ensin päävärin ja sitten lähinnä huomattavimmat värit, silloin kuin tällainen määrittely on ollut mahdollista. Muulla tavoin ei värien maininta olisi voinut tulla kysymykseenkään, kun valtava materiaali oli käytettävissämme niin lyhyen ajan. — Muita esineitä esitellessämme olemme värejä luetellessa noudattaneet samaa menetelmää.

Esineitten nimityksinä olemme käyttäneet etusijalla paikkakunnallista nimitystä sen kansanomaisessa muodossa, silloinkuin omistaja on sen ilmoittanut tai se on muuten tiedetty. Usein on sulkumerkeissä mainittu esineen tavallinen nimitys. Tämä tapahtuu varsinkin silloinkuin voisi olettaa muuten syntyvän väärinkäsityksen tai että kaikki lukijat eivät tuntisi paikkakunnallisen nimen merkitystä (esim. tanu, tykki, rätsinä, harakka yms.). Joissakin tapauksissa taas vaihtelee paikkakunnallinen nimitys, niin että eri pitäjissä jopa kylissäkin kutsutaan samaa esinettä eri nimillä, (esim. vieppeläinen l. seinätäkki) puhumattakaan laajemmilla alueilla esiintyvistä eroavaisuuksista (esim. hursti l. raiti l. lakana; kuvatäkki l. vyllitäkki; käspaikka l. nästyykki yms.). Esineen valmistuspaikka mainitaan esineen nimen jälkeen. Omistajan asuinpaikka mainitaan vain silloinkuin se on toinen kuin esineen valmistuspaikka.

Useiden esineryhmien alkuun olemme liittäneet lyhyen selostavan esittelyn.

Valokuvauksen ovat suorittaneet valokuvaajat R. Roos Werner Söderström Osakeyhtiön ja E. Laakso Suomen Kansallismuseon puolesta. Värikuvalaatat ja muut klisheet on valmistanut Kuvateollisuus Oy., Helsingissä, syväpainokuvat on painettu WSOy:n syvennyspainossa, Porvoossa.

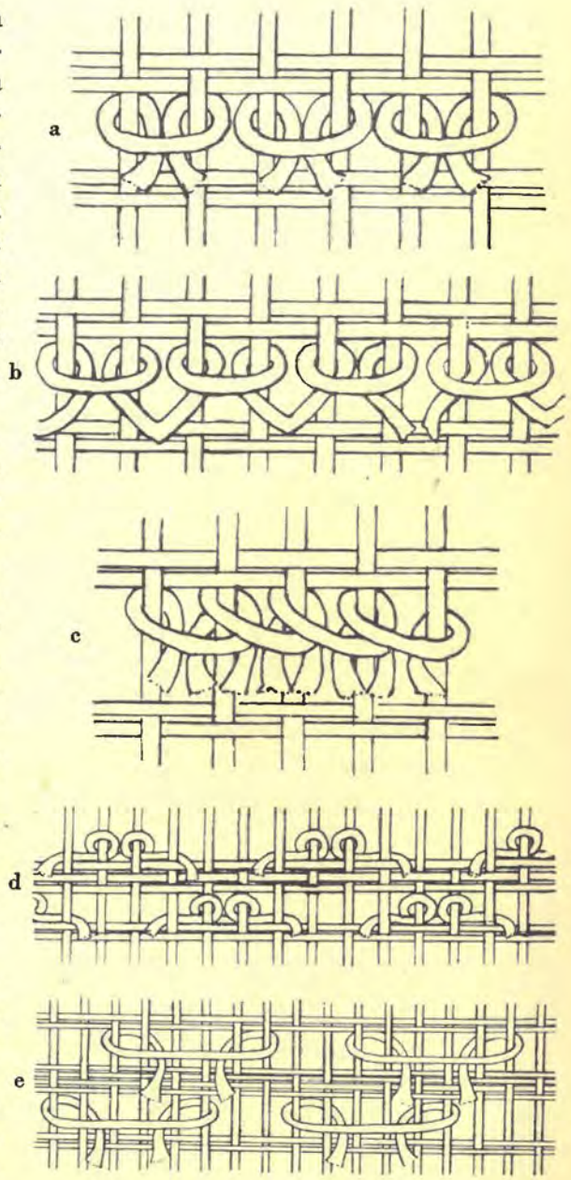
Avustajina esineitä tutkittaessa ovat olleet rouva Mary Ollonqvist ja käsityönopettaja Eva Jauhiainen. Ryijyn nukitusta esittävät kuvat ovat neiti H. Frelanderin piirtämiä, ja neiti Maja Ehrnrooth on piirustanut valokuvien mukaan damastien kuvat.

Lopuksi tahdomme mainita ne, jotka asian ovat alulle panneet ja aikaan saaneet tämän kauniin näyttelyn, nimittäin Suomalaiset Martat. He ovat osoittaneet suurta rakkautta ja kunnioitusta esiäitien töitä kohtaan ja uhrautuvasti ja varoja säästämättä tehneet arvokkaan palveluksen suomalaiselle kulttuurille.

Toimittajat.

RYIJYT.

Professori Sireliuksen mukaan on ryijyjä maassamme kudottu jo 1500-luvulla, tällöin ne olivat yksinkertaisia kulutuspeitteitä. Kauneimmat (kuoseiltaan ja väritykseltään arvokkaimmat) ovat 1700-luvulta ja 1800-luvun alulta. Niitä on kudottu laajalla alalla maassamme — Karjalaa, itäistä Savoa ja Pohjois-Pohjanmaata (poikkeuksen tekevät puoliryijyt) lukuunottamatta. Tuotteliaimmat ryijyalueet ovat olleet Keski-Suomi (Saarijärven tienoot); Keski-Häme, Satakunta (eritt. Kokemäen jokilaakso) ja läntinen Uusimaa.

Suurin osa ryijyistä on kudottu 1-levyisiksi — siis leveissä kangaspuissa. On kuitenkin 2-levyisiäkin ryijyjä, joka oikeastaan on vanha piirre, vaikka ei näiden 2-levyisten silti suinkaan tarvitse olla aina iältään vanhimpia. Silloin kun joku ryijy on 2-levyinen, mainitaan se numeronsa kohdalla. Melkein kaikkien ryijyjen loimi on 2-kertaista pellavalankaa, kude 1-kertaista villalankaa ja pohja 2-niitistä kuderipsiä, siksi nämäkin on jätetty mainitsematta, vain poikkeukset mainitaan. Nukkalanka on tavallisesti 2-kertaista villalankaa.

Yleinen nukan kiinnitystapa on, että nukkalangan pätkät solmitaan kahteen rinnakkaiseen loimeen vieri viereen, tyyppi a. Ryijyn nukkaa solmittiin myös pitkästä langasta, niin että se ketjuna siirtyy viereiseen nukkaan, kunnes väri vaihtuu

135. *Saali (hartiahuivi).*

Kemijoki. Noin v. 1860. Valmistaja Pallarin emäntä. 4-niitinen. Värit: musta ja valkoinen. Ripsut kierää villalankaa, solmittu kuin ryijyn nukka.
Omistaja Matti Pallari.
Perä-Pohjolan piiriliitto.

136. *Saali.*

Orimattila. V. 1875. Koko 162 × 200 cm. Loimi 1-kertaista pumpulilankaa, 2 lankaa yhdessä. Kude 1-kertaista villalankaa. Sidos kaksivartinen kuderipsi. Värit: harmaa, harmaan sinipunainen, valkoinen, musta ja ruskea.
Omistaja Alma Ringblom.
Uudenmaan piiriliitto.

137. *Saali.*

Orimattila. V. 1860. Koko 165 × 180 cm. Täysvillainen. Toimikas. Musta- ja valkoruutuinen.
Omistaja Ida Hardén.
Uudenmaan piiriliitto.

138. *Saali.*

Perunkajärvi. Noin v. 1900. Valmistanut omistaja. Leveys 180 cm. Värit: harmaa ja musta. Ripsut solmittu kuin ryijyn nukka.
Omistaja Anna Kuoksa.
Perä-Pohjolan piiriliitto.

139. *Hartiahuivi.*

Oulujoki. Malli noin 100 v. vanha, Paltamosta. Loimi ja kude 2-kertaista villalankaa. Ripsut kuteiden ja loimien päistä. Värit: harmaata, mustaa ja valkoista.
Omistaja Impi Keränen.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

140. *Saali.*

Ilomantsi. Noin v. 1900. Valmistanut omistaja. Toimikas. Ripsut solmittu niinkuin ryijyn nukka. Värit: mustaa, harmaata ja valkoista.
Omistaja Akuliina Palviainen. Soanlahti.
Laatokan Karjalan piiriliitto.

141. *Saali.*

Marttila. V. 1870. Valmistaja Vilhelmiina Alastalo. Koko 140 × 175 cm. Loimi pumpulilankaa, 4 lankaa yhdessä. Kude yksinkertaista villalankaa. Sidos kaksivartinen kuderipsi. Värit: leveä raita musta, väriraidassa harmaata, vaaleaa (pellavalankaa) kirkkaan sinipunaista, punaista ja mustaa.
Omistaja Alma Suvanto. Kaarina, Kaisti.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

142. *Hame.*

Vehkalahti. Loimi pellavalankaa. Kude 1-kertaista villalankaa. Värit: pohja punainen, raidoissa sinistä, mustaa, keltaista ja valkoista. Vyö, niisillä tehty, punavalkoinen, puolivillainen. Ks. nauhat ja vyöt.
Omistaja T. Lautala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

143. *Toppahame.*

Rovaniemi. Pituus 67 cm. Punakukallista kretonkia.
Omistaja Kuparin emäntä.
Perä-Pohjolan piiriliitto.

HURSTUT.

Hurstutta käyttivät naiset Jääsken kihlakunnan pohjoisosissa vielä joitakin vuosikymmeniä sitten asioilla käydessä, kirkkomatkoilla yms. Se on vaatekappale, joka palautuu aina pakanuuden aikaan saakka. Se ripustettiin olkamuksestaan toiselle olalle siten, että se peitti toisen käden ja siinä olevan kantamuksen. Sateella ja pyryllä se pantiin huivin tapaan päähän. Se vastasi siis nykyajan saalia l. ympäryshuivia.

Joutsenolaisia tyttöjä, oikeanpuoleisella olkaimesta riippuva *hurstut* käden suojana. Piirtänyt Severin Falkman.

144. *Hurstut.*

Joutseno. V. 1830. Koko 110 × 71 cm. Loimi ja kude 1-kertaista villalankaa. Yksinpii'istä, 2-niitistä. Ommeltu kolmesta kappaleesta. Helmassa punaverka. Värit: ruskeanpunainen, tummansininen, tummanruskea ja valkoinen. Olkamus pirtanauhaa.
Omistaja Elli Suni.
Etelä-Saimaan piiriliitto.
Ostettu Ruotsin Pohjoismaiseen museoon.

145. *Morsiushurstuukki (hurstut).*

Ruokolahti. Loimi ja kude 1-kertaista paksua villalankaa. Yksinpii'istä, 2-niitistä. Ommeltu kolmesta kappaleesta. Värit: vihertävän keltainen, ruskea (luultavasti mataralla värjättyä), vaalean keltainen ja sininen. Helma kirsikanpunaista verkaa. Olkamus pirtanauhaa.

Omistaja Maria Miikki, jonka iso-äidin äidin morsiushurstuukki tämä on ollut. Jääski, Rouhiala.

Karjalan piiriliitto.

Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

146 *Puku.*

Korpilahti. Pumpulinen. Sidos: palttinapohja, raidat toimikasta. Värit: tummansininen ja valkoinen.

Omistaja Aution emäntä. Vehkoo.

Keski-Suomen piiriliitto.

147. *Röijy.*

Lemi. Avokaulainen, körttiröijy. Päällinen puna-vihreä- ja mustaraitaista parkkumia. Vuori 2-niitistä pellavakangasta.

Etelä-Saimaan piiriliitto.

Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

148. *Miesten liivit.*

Kannonkoski. V. 1831. Päällinen pumpulikangasta. 2-niitistä. Värit ruskeaa, vaaleanruskeaa, mustaa ja punaista. Vuorikangas hamppulangoista.

Omistaja Evert Lyytinen.

Keski-Suomen piiriliitto.

149. *Sulhasliivit.*

Veteli, Tuukkarila. V. 1770 (?). Värit: 4 väriä ruskeaa, himmeän keltaista ja vihreää. Vuorina 2-niitistä pellavakangasta.

Omistaja Matti R. Tuukkari.

Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

Ostettu Vaasan museoon.

150. *Miehen paita.*

Jaala. Pellavapalttinaa. Revinnäis- ja ruutuompeluin koristettu. Kauluksen reunaa koristavat nipukat on tehty kulmittain taitetuista tilkuista.

Omistaja A. Siltanen.

Uudenmaan piiriliitto.

151. *Miehen paita.*

Heinola. Noin v. 1840—1850. Pellavakangasta. Revinnäisompeluin koristettu.

Omistaja Saima Forstadius. Kuusankoski, Pilkanmaa.

Uudenmaan piiriliitto.

152. *Naisen paita.*

Valkeala. V. 1845. Valmistaja Maria-Stiina Puuskari. Pellavapalttinaa. Kaulus revinnäisompeluin ja puretuin ripsuin koristettu. Hiansuussa nyppyjä, jotka on tehty siten, että on ommeltu yksinkertainen revinnäisraita, ja tätä pitkin on kangas käännetty kaksinkerroin. Paita on kuulunut morsiuskapioihin.

Omistaa Eeva Tirva. Utti.

Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

153. *Miehen paita.*

Valkeala. V. 1845. Valmistaja Maria-Stiina Puuskari. Pellavapalttinaa. Revinnäis-, nyppy- ja ruutuompeluin koristettu. Paita on kuulunut morsiuskapioihin.

Omistaa Eeva Tirva. Utti.

Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

154. *Paita (»miehen yöpaita»).*

Paimio. Noin v. 1860. Valmistanut Oinilan talossa, omistajan äiti tai joku muu omainen. Pellavapalttinaa. Kaikki on kotona tehtyä, pellavasta alkaen. Revinnäisompeluin koristettu.

Omistaja A. Marttila.

Varsinais-Suomen piiriliitto.

155. *Paidan etumus ja kaulus.*

Vehkalahti. V. 1847. Valmistaja Maria Klemola. Pellavapalttinaa. Revinnäis- ja nyppyompeluin koristettu.

Omistaja Lyydi Tilli. Hamina.

Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

156. *Sulhasen paita.*

Jaala. Pellavakangasta, revinnäis-, nyppy- ja ruutuompeluin koristettu.
Omistaja Maria Forstadius.
Uudenmaan piiriliitto.

157. *Miehen paita.*

Luumäki. Pellavakankaasta, revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Anna Pukki. Taavetti.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

158. *Miehen paita.*

Jaala. Pellavakangasta; revinnäis- ja punaisin ruutuompeluin koristettu.
Omistaja Maria Forstadius.
Uudenmaan piiriliitto.

159. *Miehen paita (kuvassa hihansuun koristus).*

Jaala. Paita on pellavapalttinaa, valkoisin ruutuompeluin koristettu.

160. *Saman paidan edustan koristus.*

Ruutuompelua.
Omistaja A. Siltanen.
Uudenmaan piiriliitto.

161. *Miehen paita* (kuvassa hihansuun koristus).

Jaala. Paita on pellavapalttinaa, valkoisin ruutuompeluin koristettu.
Omistaja A. Siltanen.
Uudenmaan piiriliitto.

162. *Rekkoyliset* (ts. rekolla koristetun paidan yliset).

Äyräpää. Palttinaa. Rekko on kirjottu punaisella, vihreällä ja valkoisella kirssi- (l. villa-) langalla virvittäin (ts. ompelulankaa yhdensuuntaisesti kankaan läpi ylös ja alas pujottamalla). Kuvat: »*Sorttalan kuvia välihisineen*» ja »*härtsykkäristejä*». Ks. Ompelukirjaus.

163. *Kostuli (kesäviitta).*

Muola. Toimikasta pumpulikangasta; sepalukset ruskealla ja sinisellä villalangalla ristittäin kirjottu. Kuvat »*jäniksen käpäliä*» ja »*ikkunaisia*».

164. *Nyytinkiesliina.*

Muola. Pellavakankaasta nyhentäisompeluin ja nyytingein (pitsein) koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo. Ks. Pitsit ja Ompelu- ja revinnäiskirjaus.

165. *Esliina.*

Joutseno. Pellavakangasta, sinisellä langalla tehdyin nyhentäisompeluin ja sinisin nyytingein (l. pitsein) koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

166. *Talviesliina* l. *kirssiesliina* (l. villainen esiliina).

Äyräpää. Punapohjaista puolivillaista kangasta, helmakoristeena keskellä punaverka, sen kahden puolen ristittäin tehdyt ompelukirjaukset punaisen ruskealla, vihreällä ja sinisellä villalangalla; ylärivissä »*kannuksenpyöriä*» ja »*ikkunaisia*», alarivissä »*kannuksen pyöriä keskiristien ja ikkunaisien kanssa*» sekä kultakaluunanauhat; helmassa punainen villaripsu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

Värikuvaliite XXII.

NAUHAT JA VYÖT.

Näyttelyssämme oli neljällä tavalla valmistettuja nauhoja ja vöitä, nimittäin ns. seinä- l. sormivyötä, lautavyötä sekä pirralla tai niisillä ja virkkaamalla valmistettuja vöitä. (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisusarjassa on tohtori T. Schvindt julkaissut v. 1903 Suomalaisia koristeita II Nauhakoristeet.) Seinä l. sormivyön tekeminen kävi seuraavaan tapaan. Kaksi nappulaa pystytettiin määrätyn matkan päähän toisistaan, — riippuen siitä, kuinka pitkäksi nauha tehtiin — joko seinälle (Karjalassa) tai esimerkiksi leipävartaaseen (Hämeessä, Hauholla) ja näiden nappulain ympäri luotiin tavallisesti villainen erivärinen lanka. Keskelle avattiin sitten sormin tai tulitikulla tiuhta, (ts. viriö), niin että eriväriset langat tulivat määrättyyn järjestykseen. Se kuljetettiin molempiin päihin ja lankojen väliin asetettiin tikut. Seuraavalla kerralla vaihdettiin lankain järjestystä ja samoin tietenkin päissä olevat tikut muutettiin uuteen tiuhtaan. Nauha muodostui siis vain loimista ja tuli keskeltä viimeksi valmiiksi, jolloin tiuhta sidottiin erityisellä nauhalla, ettei päässyt purkautumaan. Turkinvöitä tehtiin tähän tapaan (ks. kuva 170 & väritaulu XXI, 10). Sukkarihmoiksi tehtiin tällaista nauhaa tavallisesti sormin yhdestä päästä palmikoimalla. Lautavöissä, joita Karjalassa nimitetään viili- ja hiiretyisvöiksi, tarvitaan sekä loimet että kude. Kudontavälineinä käytetään neliön muotoisia kustakin kulmastaan reiällä lävistettyjä lautoja (n. 6 × 6 à 8 × 8 cm suuruisia). Lukumäärä riippuu nauhan leveydestä (väritaulu XXI, 1 on 6-lautainen), mutta aina niitä on tasapariluku. Nauha luotiin siten, että kuhunkin reikään pujotettiin loimilanka ja kudottaessa saatiin uusi tiuhta syntymään pyöräyttämällä kaikkia lautoja neljännes kierrosta, siihen pujotettiin kude. Tällä tavalla on kudottu mm. ohjaksia eri puolilla maatamme.

Pirtanauhaa tehdään pirralla, joka on puusta veistetty, niin että siinä on piit ja piinvälit ja kunkin piin keskessä reikä. Nauha luodaan siten, että loimet pujotetaan vuoroin pirran piinväleihin vuoroin piissä oleviin reikiin. Kudottaessa pirtaa nostetaan ja lasketaan ja saadaan siten tiuhdat vaihtumaan, kuten kangastakin kudottaessa. Kuvia nauhaan tehtäessä poimitaan loimilankoja kävyllä ja siten avataan uusia tiuhtoja. Pohjanmaalla ja Länsi-Suomessa oli pirran piin väleissä eri pitkiä reikiä, joten tuli useampia tiuhtoja kuvien aikaansaamiseksi, mutta käytettiin silti kävyllä poimimista avuksi. Niisilläkin nauhaa kudottaessa on järjestelmä sama kuin kangasta kudottaessa. Luotaessa tehdään nauhaan samalla niidet, joilla loimia nostetaan ja lasketaan. Kuosit saadaan siten, että pitkällä veitsentapaisella puuvitimellä poimitaan loimia toiseen järjestykseen ja näin saatuun tiuhtaan pujotetaan kude, joka lyödään lujasti kiinni tällä vitimellä.

167. *Ohjakset.*

Toivakka. V. 1836. Valmistaja Sesilia Salokas. Pirralla tehtyä nauhaa.
Omistaja Anna Salokas.
Keski-Suomen piiriliitto.

168. *Ohjakset.*

Haapamäki. V. 1853. Kovaksi kierretystä villalangasta pirralla tehtyä nauhaa.
Omistaja Kreetta Murtomäki.
Keski-Suomen piiriliitto.

169. *Turkin vyö.*

Saarijärvi Lannevesi. V. 1871. 2-kertaista villalankaa. Seinä- l. sormivyötä. Värit mustaa ja punaista.
Omistaja Eliisabet Oksanen. Saarijärvi.
Keski-Suomen piiriliitto.

170. *Miesten vyö.*

Pyhäjärvi. Vaasan l. V. 1910. Pumpulilankaa. Seinä- l. sormivyötä. Värit: mustaa, punaista ja valkoista.
Omistaja Olga Jatkola. Kokkola.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

171. *Virkattu vyö.*

V. 1840. Valmistaja Marja Kala. »Vanhanaikainen lapsen kapalovyö» 2-kertaista villalankaa. Värit valkoinen ja kirsikanpunainen.
Omistaja Fiina Kala. Kaustinen.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

172. *Turkin vyö.*

V. 1867. Virkattu pituussuuntaan villalangasta. Värit: mustaa ja punaista.
Omistaja Maija Häkkinen. Ruovesi.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

173. *Turkin vyö.*

Ruovesi. V. 1870. Valmistaja Maija Penttilä. Virkattu pituussuuntaan villalangasta. Värit mustaa ja punaista.
Omistaja Kustaa Vastamäki. Teisko.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

PÄÄHINEET.

Harakka, jota toisissa pitäjissä nimitetään venäjänkielestä tulleella nimityksellä *sorokaksi*, oli Karjalan kannaksen kreikanuskoisten vaimojen päähine. Sitä käyttivät vanhat vaimot vielä 1890-luvulla aika yleisesti. Sakkolassa kerrottiin, että ennen kaikki tytöt tekivät kotona tyttönä ollessaan harakoita, että niitä oli oikein nippu kullakin, joutui sitten miehelään tai ei. Eihän niitä enää miehelässä ennättänyt tehdä, sillä ne koristettiin runsain erikuosisin ompelukirjauksin. Tohtori Schvindtin mukaan onkin Sakkolan Vaskelan kylän harakkain kuosien runsaus antanut lähimmän aiheen Suomen Käsityön Ystävät nimisen yhdistyksen syntyyn.

Sorokka. Vaikka ne sorokat, joita Räisälässä, Hiitolassa, Kurkijoella, Jaakkimassa sekä muissakin lähipitäjissä sitten viimeksi käytettiin, olivat viimeisessä kehitysvaiheessaan toisin valmistetut ja pienemmät, ovat ne kuitenkin alkujaan olleet samanlaisia kuin harakat. Sorokoissakin on sellaisia (ks. kuvaa 279), joissa on tavallista koruompelua, vaikka suurin osa onkin nyhentäisompeluin koristettu.

Joutsenon huntu. Omistaa Suomen Kansallismuseo.

Huntu oli Karjalan kannaksella luterinuskoisten vaimojen päähine. Se tehtiin valkeasta pellavakankaasta poimuamalla ja oli hyvin erilainen ja erikokoinen eri pitäjissä. Näyttelyssämme oli 3 pientä Sakkolan huntua (kuva 183—185) sekä Joutsenon huntu, josta otettu kuva valitettavasti epäonnistui. Oheinen kuva on Kansallismuseon kokoelmista.

Senjälkeen kun hunnusta oli luovuttu, käyttivät Viipurin puolen vaimot sellaista *hattua*, kuin näemme kuvissa 180—182. Läntisessä Karjalassa tämä seurasi tanua.

Tanu, vaimon päähine, on aikoinaan ollut laajalle levinnyt maassamme ja varmasti erilainen eri seuduilla. Kansallismuseon kokoelmissa on tanuja Varsinais-Suomesta, itäiseltä Uudeltamaalta, Kaakkois-Hämeestä, Etelä-Savosta sekä läntisestä Karjalasta, jopa muutamia Kannakseltakin. Yleisimmin se tehtiin pellavakankaasta ja reunustettiin joko nyplätyllä tai verkkopitsillä tai myös hienolla revinnäisompelulla (Valkeala). (Ks. Revinnäiskirjaus.)

Tanun seuraaja maassamme on *tykkimyssy*, johon päähineeseen oikeastaan kuuluu kaksi osaa, itse myssy ja tykki (kuva 187). Paikoin käyttivät tykkimyssyä tytötkin etenkin ripille päästessään, etupäässä se oli vaimojen ja nuorikkojen päähine. Tykkimyssyt tehtiin joko kukikkaasta tai yksivärisestä silkkikankaasta. Viimeksimainittuihin ommeltiin silkkilangalla ketju- ja laakapistein kasviaiheisia koristeita. Tykit tehtiin joko Rauman tai Virolahden pitsistä, ommellen koristetusta tyllistä tai ohuesta pellavakankaasta. Ne tärkättiin ja usein poimuttiin kauniisti.

174. *Harakka* (kreikanuskoisen vaimon päähine).

Sakkola, Vaskela. Kuvat: otsallisessa »*Valamon kuvia*», uloinna korvuksissa »*kananvarpaistarhoja pienillä mehiläisjaloilla*», lakimuksen hännässä »*suuria käpälikköjä aitojen kanssa*» ja reunoissa »*pieniä suurkolkansisuksia*». Ommeltu ristittäin ja luotoksittain (ts. ruutuompelulla) tummansinisellä, punaisella ja vihreällä villalangalla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

175. *Harakka* (kreikanuskoisen vaimon päähine).

Sakkola. Kuvat: otsallinen »*Karjalan aitoja kannuksen pyörien kanssa*», alareunassa »*Sorttalan haravaisia*», korvuksissa »*revonneniä*», lakimuksessa »*huapäitä l. konnikaisen koipia*». Ommeltu ristittäin, lehtosittain (s. o. kankaan lankojen kanssa yhdensuuntaisin pistein) ja luotoksittain (ts. ruutuompelulla) punaisella, tummansinisellä ja vaaleanruskealla villalangalla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

176. *Suruharakka* (jota käyttivät nuoret vaimot surussa, lesket ja vanhat vaimot).

Sakkola, Vaskela. Kuvat otsallisesssa »*okronkuvia kannuksenpyörien kanssa*», korvuksissa »*jalattomia revonneniä*» ja lakimuksessa »*pieni vääräpää aidan kanssa*» ja »*silmätarhojen kannikaisia*». Ommeltu ristittäin, luotoksittain, (ts. ruutuompelulla) lehtosittain, (ts. kankaan lankojen kanssa yhdensuuntaisin pistein) valkoisella pellava- ja tumman ja vaalean ruskealla villalangalla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

177. *Suruharakka.*

Sakkola. Kuvat: otsallisessa »*Valamonkuvia*», alareunassa »*suuren kannuksen pyörän sisuksia*», korvuksissa »*jalattomia revonneniä*», samoin lakimuksen reunoissa sekä »*aika suuria revonneniä*» ja välikannikkoina »*kaapijalkoi aitonee*». Ommeltu ristittäin ja luotoksittain, (ts. ruutuompelulla) valkoisella pellava- ja mustalla, tummansinisellä ja vaaleanruskealla villalangalla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJASTO
HELSINGFORS STADS BIBLIOTEK

178. *Sorokka* (= harakka, kreikanuskoisen vaimon päähine).

Hiitola. Reunat ristittäin, ts. ristipistein punaisella ja vihreällä villalangalla, keselliset nyhentäisompelulla (ks. Revinnäiskirjaus) valkealla pellavalangalla kirjottu; kuvat »*ruplaiskirjoja*», sanotaan myös »*herttasia*».
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

179. *Sorokka* (kreikanuskoisen vaimon päähine).

Räisälä. Reunat lehtosittain (ts. kankaan lankojen kanssa yhdensuuntaisin pistein) punaisella ja vihreällä villalangalla sekä keselliset nyhentäisompelulla valkealla pellavalangalla kirjotttu. Kuvat »*kannuksen pyöriä*».
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

180. *Nupuhattu* (morsiamen hattu).

Säkkijärvi. V. 1870. Silkkilangasta koukkuamalla valmistettu, silkkiompelulla ja -ripsuilla koristettu. Ripsuton kohta asetetaan eteen. Tämä morsiamen hatutushattu pantiin päähän, kun kukkaset oli otettu pois.
Omistaja Maria Mutka.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

181. *Morsiushattu.*

Äyräpää. V. 1885. Silkkilangasta koukkuamalla tehty, helmiompeluin ja silkkiripsuin koristettu. Ripsuton kohta asetetaan eteen.
Omistaja Helena Taponen.
Karjalan piiriliitto.

182. *Morsiushattu.*

Äyräpää. V. 1880. Ks. selitystä edell.
Omistaja Anna Taponen.
Karjalan piiriliitto.

183. *Huntu* (vaimon päähine).

Sakkola. Noin v. 1880. Läpimitta 2.8 cm. Pienestä palttinapalasta »poimuttu». Hiukset olivat lyhyiksi leikatut ja jakaus keskellä päätä. Tämän molemmilta puolilta otettiin muutamia hiuksia, jotka käärittiin renkaaksi muodostetun kajanvarvun ympäri. Näin valmistetun »sykerön» päälle asetettiin huntu. Kylmällä säällä käytettiin sitäpaitsi huivia.
Omistaja Maria Valtonen.
Karjalan piiriliitto.
Ostettu Kansallismuseoon.

184—185. *Huntuja.*

Sakkola. Ks. selitystä edellisestä numerosta.
Omistaja ja valmistaja Aune Makkara.
Karjalan piiriliitto.
Ostettu Tukholman Pohjoismaiseen museoon.

186. *Myssy ja myssynpitsi.*

Vehkalahti. Myssy nauhoineen kukikasta silkkinauhaa, pitsi osittain nyplättyä, osittain tehtaan pitsiä.
Omistaa Hilda Kujala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

187. *Pinteli, myssy ja pitsi.*

Miehikkälä. V. 1865. Valmistaja Anna Maria Vilberg. Myssy kukikasta silkkinauhaa, pitsi nyplättyä pitsiä ja pinteli puikoilla neulottu nauha.
Omistaa Amalia Rantala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

188. *Tykkimyssy.*

Tammela. Silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

189. *Tykkimyssy.*

Oulu. Vaaleaa silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

190. *Tykkimyssy.*

Orimattila. Silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

191. *Tykkimyssy.*

Iitti. Silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

192. *Tykkimyssy.*

Mouhijärvi. Silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

193. *Tykkimyssy.*

Parkano. Silkkiä, silkkiompeluin koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

Värikuvaliite XXII.

PITSI L. NYYTINKI.

Raumalla tiedetään 1800-luvun alussa nyplätyn sangen hienoja pitsejä (ks. kuvaa 213—220) ja Orimattilan yksinkertaisemmat pitsit ovat kauan olleet maineessa (ks. kuvia 208—212). Näissä paikoissa ansaitsee moni nainen vieläkin pitsinteolla elatuksensa. Ennen nyplättiin pitsiä myös Etelä-Saimaan ja Läntisen Viipurin läänin piiriliittojen alueella sekä Karjalan kannaksella, jossa viimemainitulla alueella sitä nimitettiin nyytingiksi. Raumalla ja Orimattilassa pitsit tehdään alustalla olevan mynstirin mukaan ja kaikkiin lankojen risteyspaikkoihin pistetään neula. Itä-Suomessa neulat pistettiin vain reunoihin, pitsit olivatkin tiheämpiä.

194—195. *Pääpitsejä* (myssyn pitsejä).

Miehikkälä. Noin v. 1860. Valmistaja Anna Stiina Kauppila. Nyytinki l. nyplätty pitsi on aivan samanlaista kuin Virolahdella.
Omistaja Tahvo Järvelä.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

196. *Tykki* (myssyn pitsi).

Vehkalahti. Pitsi kai tehty Virolahdella.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

197. *Tykk* (myssyn pitsi).

Laitila. Rauman pitsiä.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

198. *Tykki* l. *pääpitsi.*

Laukaa. Rauman pitsiä.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

199. *Tykki* (myssyn pitsi).

Polvijärvi. Tyllille pujottamalla ommellen koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

200. *Tanu* (vaimon päähine).

Valkeala. Noin v. 1820—1830. Pellavakangasta, reunassa nyplätty pitsi.
Omistaja Anna Tanttari.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

201. *Tanu* ja *nätty* (vaimon päähine).

Valkeala. Noin v. 1820—1830. Nätty (paksumpaa pellavakangasta) pantiin kirkkomatkalla tanun pesän päälle.
Omistaja Anna Tanttari.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

202. *Tanu* (vaimon päähine).

Kymi. Palttinaa, reunassa verkkopitsi ts. hienolle verkkopohjalle on »luumuteltu», (pujottamalla ommeltu) koristeita.
Omistaja Tilda Gunnari.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

203—204. *Tanun pitsejä.*

Kymi. Verkkopitsiä. Ks. edellistä selitystä.
Omistaja Tilda Gunnari.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

205. *Nyytinki-esliinan terä* l. *pää.*

Pyhäjärvi. Viip. l. Pellavakangasta nyytingein koristettu.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

206. *Nyytinkiä.*

Räisälä.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

207. *Esliinan pää.*

Kuolemajärvi. Siniseksi värjättyä pellavakangasta, jonka loimien päistä on tehty palmikoimalla ja solmimalla ripsua »patsahineen».
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

208—212. *Orimattilan pitsejä.*

208. »Kolmekulmaist lehtoselliist».
209. »Lontervalakkaa».
210. »Kolmelaukkuist».
211. »Perosellistyynynpäätä».
212. »Pitkänoukkaist kuulaukkuist».
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

213—216. *Rauman pitsejä.*

213. »Plättlankakoukku.» Rauman raatihuoneen todistuksen mukaan on tätä pitsiä valmistettu jo v. 1836.
214. Rauman pitsiä.
215. »Kaisa-Stiinalaj».
216. Rauman pitsiä, kuuluu niihin pitseihin, joita Rauman raatihuoneen todistuksen mukaan on valmistettu v. 1836.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

217—220. *Rauman pitsejä.*

217. Rauman pitsiä 1800-luvun alkupuolelta. Valmistanut »borgarehustrun Ulrica Nordling».
Suomen Talousseuran kokoelman n:o 6.
Kuva Suomen Kansallismuseosta.
218. »Frimodiglaj». Vanha malli.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.
219. »Markka». Vanha malli.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.
220. Rauman pitsiä, kuuluu niihin pitseihin, joita Rauman raatihuoneen todistuksen mukaan on valmistettu v. 1836.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

221. *Nyplättyä pitsiä.*

Tyynyliinan pään koristus. Sippola. V. 1865. Valmistanut Anna-Maria Kujala. Punavalkeata nyplättyä pitsiä.
Omistaa valmistaja.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

222. *Nyplättyä pitsiä.*

Virolahti. Valmistanut Maria Kotola. Leveys 7.5 cm.
Omistaja Lydia Kotola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

223. *Lapsen ristiäismyssy.*

Viipuri. Noin v. 1850. Valmistaja Gustava Olsoni. Valkeasta langasta puikoilla neulottu.
Omistaja Anna Quist.
Karjalan piiriliitto.

224. *Sulhaspussi.*

Veteli. V. 1830. Koko 14 × 21 cm. Virkattu kiintein silmukoin. Värit: vaaleanruskea, sinipunainen, punasininen, punainen, vihreä ja musta.
Omistaja Bertta Järvi.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

225. *Rahapussi.*

Taipalsaari. V. 1880. Koko 15 × 17 cm. Virkattu kiintein silmukoin. Värit punainen, musta, tummansininen ja sinipunainen.
Omistaja Anni Kureniemi.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

226. *Rupla- ja kopeekkapussi.*

Kaustinen. V. 1850. Valmistaja Hanna Nikula. Koko 13 × 23 cm. Pylväsvirkkausta. Värit: sinipunainen, musta, vihreä, punainen, sininen ja punasininen.
Omistaja Hilja Nikula.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

227. *Tupakkapussi.*

Taipalsaari. V. 1860. Koko 12 × 22 cm. Pylväsvirkkausta. Värit: alaosa punainen, siinä vihreitä ja mustia kuvioita. Yläosan neliöt sinisiä ja punaisia.
Omistaja Anna Tukiainen.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

KINTAAT, LAPASET, SORMIKKAAT JA SUKAT.

Kintaat ja lapaset ovat olleet Martta-liiton kinnasnäyttelyssä v. 1929 Helsingissä. Ne ovat uusia, näyttelyä varten neulottuja, mutta vanhojen kansanomaisten kuosien mukaan tehtyjä kotikehruulangoista. Sormikkaat ja sukat sitävastoin ovat vanhojen käsitöiden näyttelystä valokuvattuja.

228. *Puhemiehen kinnas.*

Kannakselta, Neulonut Maikki Sipponen, Terijoki.
Värit: musta, punakeltainen, vihreä ja valkoinen.
Karjalan piiriliitto.

229. *Räisälälainen kirkkolapikas.*

Neulonut Maikki Sipponen, Terijoki.
»Malli saatu mummoltani Räisälästä, noin 75 vuotta vanha.»
Värit: suu punainen (osmonsolmu-kuosi) kämmen harmaa, välillä punaista, tummanvihreätä ja vaaleanpunaista.
Karjalan piiriliitto.

230. *Kintaat.*

Neulonut Hulda Niinivirta, Vehmaa.
Värit: harmaa ja valkoinen.
Varsinais-Suomen piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

231. *Kintaat.*

Keuru. Neulonut Iina Jokinen, Koskela, Haapamäki.
»Mummolta peritty vanha keuruulainen malli.»
Värit: pohja harmaa, siinä mustia ja punaisia ristejä.
Keski-Suomen piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

232. *Sulhaskinnas.*

Joutseno. Neulonut Riitta Pöyhiä.
Värit: pohja valkoinen, koristeet punaiset ja vihreät.
Etelä-Saimaan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

233. *Kintaat.*

Luumäki. Neulonut Miina Hyönä.
Värit: harmaa ja valkoinen.
Etelä-Saimaan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

234. *Kintaat.*

Virolahti. Neulonut Maria Noponen.
Värit: mustaa, tummanpunaista ja valkeaa.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

235. *Lapaset.*

Valkeala, Oravala. Neulonut Elin Kauppi.
»Viimevuosisadan alussa Valkealan pappilan mamsellit valmistivat jo näitä lapasia.»
Lapasen nurjalle puolelle on kiinnitetty ryijynnukkaa.
Värit: lapanen musta, ryijynnukka vaalean punainen.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

236. *Lapaset.*

Muurikkala, Miehikkälä. Neulonut Eeva-Stiina Riihelä.
Värit: mustaa ja valkeaa.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

237. *Lapaset.*

Selänpää, Valkeala. Neulonut 87-vuotias mummo.
Värit: kirkkaan vihreää, valkoista, suussa tummansinistä.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

238. *Lapaset.*

Neulonut Maijastiina Metsähytti, 70-vuotias.
Värit: harmaata ja ruskeaa.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

239. *Lapaset.*

Rovaniemi. Neulonut Iida Palsanen.
»Malli saatu Inarista.»
Värit: valkea pohja, koristeissa keltaista, vihreätä, punaista ja sinistä.
Perä-Pohjolan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

240. *Sormikkaat.*

Sippola. Valkeat pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Helena Ahola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

241. *Sormikkaat.*

Sakkola. V. 1871. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Aune Kuisma.
Karjalan piiriliitto.

242. *Kirkkosormikkaat.*

Sakkola. V. 1880. Valkeasta villalangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Helena Pitkänen.
Karjalan piiriliitto.

243. *Sormikkaat.*

Sippola. Noin v. 1850. Valmistanut Leena Härmä. Valkeasta pumpulilangasta neulotut.
Omistaja Miina Ahola. Liikala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

244. *Sormikkaat.*

Kymi. V. 1850. Valkeasta pumpulilangasta neulotut.
Omistaja Sofia Päärnilä. Tavastila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

245. *Sormikkaat.*

Miehikkälä. Noin v. 1830. Valmistanut Anna Muurikka. Valkeasta pumpulilangasta neulotut.
Omistaja Amalia Rantala. Muurikkala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

246—248. *Sormikkaita.*

Kymi. 1800-luvun alkupuolelta. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Miina Knuuttila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

249. *Puolisormikkaat.*

Kymi. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Miina Knuuttila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

250. *Puolisormikkaat.*

Sippola. V. 1848. Valmistanut omistajan isoäiti. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Helena Ahola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

251. *Puolisormikkaat* (sulhasen hääkäsineet).

Pyhtää. Noin v. 1800. Valmistanut Liena Brask. Valkoisesta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaa Alina Paavola. Hirvikoski.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

252. *Sukat* (naisen).

Pielisjärvi. V. 1831. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Lahja Saarelainen.
Pohjois-Karjalan piiriliitto.

253. *Sukat* (naisen).

Joensuu. V. 1877. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Armida Tirri.
Pohjois-Karjalan piiriliitto.

254. *Sukan varret* (naisen).

Padasjoki. V. 1870. Valkeasta ja punaisesta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Selma Grönfors. Liperi.
Pohjois-Karjalan piiriliitto.

255. *Morsiamen sukat.*

Oulujoki. V. 1880. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Martta Koivukari.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

256. *Sukat.*

Rantsila. V. 1880. Valkeasta pumpulilangasta, punaisin koristein puikoilla neulotut.
Omistaja Katri Mankila. Oulujoki.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

257—259. *Sukkia* (3 paria).

Kokkola. Noin v. 1880. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Neena Pohjanpalo.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

260. *Pyhäsukat.*

Joutseno. V. 1902. Valkeasta pumpulilangasta puikoilla neulotut.
Omistaja Elsa Itkonen.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

OMPELU- JA REVINNÄISKIRJAUS.

Ompelu- ja revinnäiskirjausta käyttivät kansannaiset useaan koristelutarkoitukseen.

Karjalan-kannaksen naiset koristivat vain etupäässä pukujaan. Viimeksimainitut on tohtori Schvindt julkaissut Suomalaisen kirjallisuuden seuran julkaisusarjassa: Suomalaisia koristeita I, Ompelukoristeita. Koristeltava kangas kiinnitettiin ompelukehään ja siinä ylös alas pistellen erivärisillä langoilla »kirjottiin» päähineitä, rekkoja, kostulinsepaluksia ja esiliinan päitä ja nästyykkejä. (Ks. värikuvaliite XXII ja kuvat 174—179, 261—264.) Tehtiin myös nyhentäis- l. revinnäiskirjausta. Näin nimitettiin Kannaksella sekä sellaista ompelua, jossa todella kankaasta vedettiin pois lankoja ja reunat ommeltiin, että myös sellaista ompelua, jossa ompelemalla kankaan lankoja kiristettiin, niin että syntyi reikiä. Valkein revinnäisompeluin koristettiin viime vuosisadan keski-vaiheille asti melkein kautta koko maan sekä miesten että naisten paitain kauluksia ja hihansuita. Valkealan tanussa oli hienoa revinnäisompelua. Lakanan ja tyynynpäihin tehtiin myös revinnäis- ja kiristysompelua. Näistä kaikista on kuvastossamme runsaasti näytteitä. Mutta ns. englantilainen reikäompelu — kankaaseen leikattujen reikien ompelemalla reunustaminen — ei ole levinnyt kansan keskuuteen, vaikka sitä kartanoissa ja virkamiesperheissä paljon tehtiinkin.

PYYHINLIINAT.

Karjalan kannaksella nimitettiin *»nästyykiksi»* sellaista juhlapyyhinliinaa, jonka molemmat päät olivat monivärisin ompelukirjauksin koristetut. Päihin oli vielä erivärisistä vaatetilkuista tehty ripsureunus ns. *»röpyt»*. Nästyykin tavallinen koko oli n. 120 × 40 cm. Paljon pitempiä nim. 2.5 m olivat Raja-Karjalan pyyhinliinat l. *»käspaikat,»* jotka levitettiin juhla-aterialla vieraitten polville ja joita juhlatilaisuuksissa käytettiin käsipyyhkeinäkin.

Näiden päät koristettiin noin 50 v. sitten vielä ompelukirjauksin *»miälitšässä»* l. ompelukehässä kirjoittamalla ja myöhemmin kudontakirjoilla. Kuvissa 265—267, 269—270 ja 273 näemme ompelukirjaisia käspaikkoja. Myöskin revinnäis- ja kiristysompelulla koristettiin käspaikan päitä. Kutomalla koristaessa käytettiin poimintalastoja. Kangas on tavallista 2-niitistä. Kun kutoessa tullaan kuvan kohdalle, poimitaan päremäiselle poimintalastalle pirran edestä toisia loimia ylös, miten kuosi vaatii, ja samaan aukeamaan pujotetaan leveämpi lasta niisien taakse, jonka jälkeen

pieni lasta otetaan pois ja leveä lasta käännetään syrjälleen, että saadaan leveämpi tiuhta. Tähän pujotetaan sukkulalla kuvakude. Joka toinen kude on pohjakude, jolle tiuhta avataan polkusilla. Kun kuosin vaatimat, samaan tiuhtaan tulevat kuvalangat on kudottu, asetetaan leveän lastan tilalle keppi tai nuoranen tiuhtaa pitelemään ja avataan kuosin vaatima uusi tiuhta jne. Nämä kuosit ovat tavallisesti symmetriset, alkaen ja päättyen samanlaisina, joten uusia tiuhtoja ei tarvitse poimia pitemmälle kuin puoleen kirjaan. Sen jälkeen »vastataan» s. o. otetaan päinvastaisessa järjestyksessä nuorasten avulla säilytetyt avaukset, leveää kääntölastaa apuna käyttäen ja kudotaan toinen puoli kuosia valmiiksi. Kuvassa 272 näkyvä käspaikka on myös poimintalastaa käyttäen »valkialla langalla poimien koristettu». Kuosin vaatimusten mukaan siirretään lastalla loimilankoja toiseen järjestykseen, niin että syntyy aukkoja ja paksumpia paikkoja. Tässä ei käytetä välillä pohjakudetta ja joka avaus on erikseen poimittava. Tämän käspaikan pohjakangas on poimittu neljällä lastalla ja vain joka viides kude on pujotettu niisien avulla avattuun tiuhtaan.

Käspaikan päät koristettiin nyplätyllä tai puikoin neulotulla pitsillä. Myöhemmin on käytetty virkattuakin pitsiä.

261. *Nästyykki* (pyyhinliina).

Rautu tai Sakkola. Kuvat *»silmätarhoja välihisien kanssa»*, näiden yläpuolella *»patsastarhan aitoja»* ja ylinnä *»pieniä kamaraisia»*. Näiden »kirjoitusten» sanotaan myös olevan *»näppöislajia»*. Ommeltu punaisella ja mustalla ohuella villalangalla luotoksittain l. ruutuompelulla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

262. *Nästyykin* (pyyhinliinan) *pää.*

Rautu tai Sakkola. Kirjoitukset ovat *»kannikkalajia»*, kuvat *»suuri vääräpää pienen aidan kanssa»* ja *»tihjäkokka-aitoja»*, yläreunassa *»poikki jalkainen haravainen»*. Ommeltu punaisella ja vihreällä villalangalla luotoksittain (l. ruutuompelulla).

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

263. *Nästyykki* (pyyhinliina).

Sakkola. Kuvat *»rääniкänkuvia»* ja *»lättäpäitä aian kanssa»*, ylinnä *»jalattomien ja nenättömien pienten revonnenien kannikaisia»*. Ommeltu luotoksittain (ruutuompelua) punaisella, vihreällä ja keltaisella villalangalla.

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

264. *Nästyykki* (pyyhinliina).

Sakkola. Kuvat »*maailmankuva sorkkavälinen vääräpää sydämessä*». Ommeltu luotoksittain (ruutuompelua) punaisella ja vihreällä villalangalla.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

265, 267 ja 270. *Käspaikkoja.*

Suojärvi. V. 1880. Valkoista pellavakangasta, kirjottu punaisella pumpulilangalla. Ruutuompelua. Kuvat »*kuusahaisia, ratsastaja*» ym.
Valmistaja ja omistaja Alexandra Mämmi.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

266. *Käspaikka.*

Valkoista pellavakangasta, punaisella pumpulilangalla ruutu- ja etupistoin kirjottu. »*Kukkokirjoja, kuusahaisia*» ym. Päissä nyplätty pitsi.
Omistaja Anna Lintu, Impilahti.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

268. *Käspaikka.*

Impilahti. Valkoista pellavakangasta, kirjottu punaisella pumpulilangalla. Ruutuompelua. Nyplätty pitsi.
Omistaja Anna Lintu.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseon kokoelmiin.

269. *Käspaikka.*

Impilahti, Koirinoja. V. 1880. Valmistaja Maria Ihatsu.
Valkoista pellavakangasta, kirjottu punaisella pumpulilangalla. Ruutuompelua. Virkattu pitsi.
Omistaa: valmistaja.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

271. *Käspaikkoja.*

Poimimalla koristettuja, paitsi vasemmalla äärimmäinen ylhäällä kirjottu.
Värit: valkoinen ja punainen.
Omistaja Selma Hällström, Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

272. *Käspaikka.*

Salmi, Manssila. »Valkiall langall poimittu *kukko- ja kuusahaiskirjoja.*» Päissä puikolla neulottu pitsi.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

273. *Käspaikka.*

Impilahti. Valkoista pellavakangasta. Reikäompelua.
Omistaja Anna Lintu.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

274. *Käspaikka.*

Impilahti. Valmistaja Lukeria Vepsä. Koristeet kudottu poimimalla. Pohja valkoista pellavaa, kuviot punaista pumpulilankaa. Päissä virkattu pitsi.
Omistaja Olga Koivumäki.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

275. *Rätsinän (paidan) helma.*

Koristeet poimimalla kudottu. Loimi ja kude pellavalankaa, kuvakude punaista pumpulilankaa.
Omistaja Anna Lintu. Impilahti.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

276. *Rätsinän helma.*

Suojärvi. V. 1880. Valmistaja Darja Grigorjeva. Valkoista pellavakangasta, ristipistoin punaisella pumpulilangalla kirjottu.
Omistaja Malin Hall. Impilahti.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

277. *Rätsinän helma.*

Suojärvi, Prokkoilankylä (tai rajan takana valmistettu). V. 1835. Pellavapalttinaa. Punaisella pumpulilangalla kirjottua ruutuompelua. »*Kukkokirjat*».
Omistaja Sanni Jeskanen. Suojoki, Varpakylä.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

278. *Hurstisen ranta (lakanan pää).*

Suojärvi, Leppäniemi. V. 1885. Valmistaja Alexandra Mämmi. Pellavakangasta. Punaisella pumpulilangalla kirjottu. Ruutuompelua. »*Ratsastajia* ja *kukkokirjoja*».
Omistaa valmistaja. Naistenjärvi, Riuhtavaara.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

279. *Vitmi eli lapsen hursti.*

Kurkijoki. V. 1861. Koristeena 4 sorokan otsallista. Nyhentäisompelua ja sinisellä ja punaisella villa- ja pumpulilangalla tehtyä ristipistokirjontaa. Ristipistoilla ommellun sorokan kirjat ovat »*karhunkäpäliä*» ja »*karjalan aitoja*». Viereisen sorokan kirjat ovat »*ruplaiskirjoja*» eli »*herttasia*». Toisen pään sorokoissa on »*tulirautoja*» ja »*vääräpäitä*». (?) 4-niitistä pellavakangasta.
Omistaja Katri Mylen.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

280. *Tyynyliina.*

Valkeala. V. 1840. Valmistaja Eeva-Stiina Suurhonka. Kuvassa näkyy vain pää, jossa on punaisella ja valkealla langalla tehty reikäompelu.
Omistaja Leena Tahvolainen.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

281. *Tyynyliina.*

Sippola. V. 1860. Valmistaja Maria Huovila. Kuvassa näkyy vain pää, jossa on punaisella ja valkealla langalla tehty reikäompelu.
Omistaja Hilma Kotiranta.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

282. *Tyynyliinan pää* (reikäompelua).

Valkeala. Noin v. 1830. Valmistaja Eeva-Liisa Gardemeister. Koko 16 × 49 cm.
Omistaja Anna Pekkola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

283. *Tyynyliina.*

Kymi. V. 1880. Valkeata palttinaa. Kuvassa näkyy vain punaisella langalla ommellen koristettu pää.
Omistaja Ida Päärnilä.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

284. *Tyynyliina.*

Sippola. V. 1860. Valmistanut Saara Liikkanen. Kuvassa näkyy vain pää, joka on punaisella langalla ommellen koristettu.
Omistaja Maija Stiina Huovila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

285. *Morsiamen kerjuupussi.*

Loimaa. Noin v. 1830. Koko 56 × 87 cm. Kuvassa näkyvissä vain pään koriste. Valkeata 2-niitistä pellavakangasta, punaisella langalla ommellen koristettu.
Omistaja Siiri Astala. Uusikirkko. T. l.
Varsinais-Suomen piiriliitto.
Ostettu Ruotsin Pohjoismaiseen museoon.

286. *Tyynyliinan pään koriste.*

Karjala. Pellavakangasta. Reikäompelua.
Omistaa Selma Hällström. Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

287. *Hurstisen ranta (lakanan pää).*

Karjala. Pellavakangasta. Reikäompelua.
Omistaa Selma Hällström. Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

288. *Hurstisen ranta.*

Suojärvi, Jehkilä. V. 1855. Valmistanut Tatjana Lauronen. Pellavakangasta. Reikäompelua. Reunassa paksu virkattu pitsi.
Omistaa valmistaja.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

289. *Hurstisen ranta.*

Karjala. Vv. 1861—1897 väliseltä ajalta. Pellavakangasta. Reikäompelua. Omistaa Selma Hällström. Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

290. *Lakana.*

Hirvensalmi. V. 1841. Valmistaja Fredrika Sirelius. Pellavakangasta, revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Aini Sipilä. Kokkola.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

291. *Lakana.*

Ilmajoki. Noin v. 1860. Pellavakangasta, revinnäisompeluin koristettu. Entinen omistaja Susanna Ojala, nykyinen Aini Kentala. Kaustinen.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

293. *Lakana.*

Sortavala. Noin v. 1830. Pellavakangasta, revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Selma Hällström.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

294. *Lakana.*

Uukuniemi. V. 1814. Valmistaja Lina Lundqvist. Pellavakangasta, revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Maria Hermonen.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

295. *Sängynpeite.*

Paimio. V. 1791. Pellavapalttinaa. Pellava kotona kehrätty ja kangas kotona kudottu. Revinnäisompeluin koristettu.
Omistaa Elli Kairinen. Angelniemi.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

296. *Lakana.*

Paimio. V. 1791. Pellavapalttinaa. Pellava kotona kehrätty ja kangas samoin kotona kudottu. Revinnäisompeluin koristettu.
Omistaa Elli Kairinen.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

297. *Franssilakana.*

Veteli. V. 1850. Valmistaja Anna Sofia Nyman. Reunassa solmitut ripsut.
Omistaja Bertta Järvi.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

298. *Hetulalakana.*

Virolahti. V. 1870. Valmistaja Maria Kotola. Reunassa puikoilla tehty pumpulipitsi tupsuineen.
Omistaja Lydia Kotola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

299. *Raiti* (lakana).

Valkeala. Noin v. 1870. Valmistaja Eeva Stiina Penttilä. Reunassa solmitut ripsut.
Omistaa valmistaja.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

300. *Raiti.*

Valkeala. V. 1860. Reunassa puikoilla tehty pumpulipitsi ja solmitut ripsut.
Omistaja Lempi Heikari. Voikka, Oravala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

301. *Raiti.*

Valkeala. V. 1870. Reunassa nyplätty pitsi ja solmitut ripsut.
Omistaja Maria Rautjärvi.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

302. *Franssilakana.*

Evijärvi. V. 1874. Valmistanut Miina Saari. Reunassa solmitut ripsut. Omistaa valmistaja. Veteli, Räyrinki.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

303. *Franssilakana.*

Veteli. V. 1850. Valmistaja Anna Sofia Nyman. Reunassa solmitut ripsut. Omistaja Bertta Järvi.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

304. *Raiti.*

Valkeala. V. 1860. Kangas pumpulipalttinaa. Reunassa revinnäisompelu, nyplätty pitsi ja solmitut ripsut.
Omistaja Maria Paavola. Utti.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

305. *Lakana.*

Pyhtää. V. 1860. Valmistaja Helena Oksanen. Kangas pellavapalttinaa. Reunassa nyplätty pitsi ja ripsut.
Omistaa valmistaja.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

306. *Raiti.*

Virolahti. V. 1867. Valmistaja Liisa Pirtti-Sihvola. Reunassa solmitut ripsut.
Omistaja Elli Häsä.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

307. *Raiti.*

Valkeala. V. 1880. Koristeena nyplättyä pitsiä ja solmitut ripsut. Tämän lakanan neljä koneella ommeltua »tikkausta» on ommeltu Valkealan pitäjän ensimmäisellä ompelukoneella, jonka omisti Pekander.
Omistaja Maria Rautjärvi.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

308. *Raiti.*

Valkeala. Noin v. 1865. Reunassa nyplätty pitsi ja solmitut punaiset ja valkeat ripsut.
Omistaja Amanda Lassila. Voikka, Oravala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

309. *Paariliina.*

Kymi. V. 1850. Päässä nyplätty pitsi ja solmitut ripsut. Paariliinoilla kannettiin ruumisarkku hautaan.
Omistaja Amanda Knuuttila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

310. *Paariliina.*

Pyhtää. V. 1855. Valmistaja Helena Hartikka. Kangas ristitoimikasta. Päissä revinnäisompelua, nyplätty pitsi ja suorat, lyhyet ripsut.
Omistaja Meri Hartikka.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

311. *Paariliina.*

Valmistaja Eliisa Rantala. Koko 48 × 215 cm. Ristitoimikasta pellavakangasta. Toisessa päässä kankaasta tehty koukkunauha, kapea nyplätty pitsi ja solmitut ripsut, toisessa vain kankaasta tehty koukkunauha (kärjissä näyttää olleen tupsut).
Omistaja Matilda Koivisto. Kouvola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

312. *Paariliina.*

Anjala. Noin v. 1870. Valmistaja Eeva Lahtinen. Ristitoimikasta pellavakangasta. Päissä puikoilla tehty pitsi.
Omistaja Aliina Paavola. Hirvikoski.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

313. *Tyynyliina.*

V. 1830. Revinnäis- ja englantilaisella reikäompelulla koristettu. Kuulunut luultavasti Maria Ramsaylle.
Omistaja Inez Lindeberg. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

314. *Morsiuslakana.*

Saarijärvi. Valmistaja Amanda Lilius. Pellavakangasta. Revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Lilli Raunio.
Keski-Suomen piiriliitto.

315. *Tyynyliina.*

Kaarina. Revinnäisompeluin koristettu.
Omistaja Aliina Karvola.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

316. *Tyynyliina.*

Orimattila. Noin v. 1830. Revinnäisompeluin koristettu. Kuuluu morsiuskapioihin.
Omistaja Ida Hardén.
Uudenmaan piiriliitto.

317. *Paita.*

Turku. V. 1822. Valmistaja Eeva Sofia Nyman. Kuvassa näkyy vain helman ja hihansuun revinnäiskirjaus. Kuulunut kapioihin.
Omistaja Helmi Nylander. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

318. *Tilkkupeite.*

Oulu. V. 1896. Valmistettu 3 840 silkki- ja samettitilkusta.
Omistaja Agnes Lindell.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

319. *Toppahameen kappale.*

Ylistaro. V. 1810. Koko 55 × 80 cm. Päällinen vihreänkeltaista silkkiä, nurjapuoli karkeata pellavakangasta. Ohut pumpulitäyte. Käsin »tikattu».
Omistaa Anni Valpola. Kokkola.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

320. *Nenäliina.*

Tampere.
Omistaa C. Wallenius.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

321. *Nenäliina.*

Tampere.
Omistaja C. Wallenius.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

322. *Kaulus.*

Tampere.
Omistaja A. Federley.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

323. *Morsiusnenäliina.*

Pitkäranta. V. 1821. Valmistaja Pauline Dumouriev.
Omistaja Malin Hall, Impilahti.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

324. *Nenäliina?* (Tyynynpeite?)

Valmistaja Katinka Lundahl.
Omistaja C. Wallenius.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

325. *Kaulus* (englantilaista reikäompelua).

Valmistettu Liperin Siikasalmessa 1800-luvun alkupuoliskolla.
Omistaja Selma Hällström, Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

326. *Hameen helma.*

Helsinki. Noin v. 1805—1815. Valmistaja Carolina Carpelan.
Omistaja Aina Meurman.
Uudenmaan piiriliitto.

327. *Hartialiina.*

V. 1845. Koko 50 × 252 cm. Tylliompelua. Musta.
Omistaa Augusta Laine, Joensuu.
Pohjois-Karjalan piiriliitto.

328. *Pöytäliina.*

Verkkopitsiä.
Tarkemmat tiedot puuttuvat.

329. *Pöytäliina.*

Hauho. Noin v. 1840. Valmistajat Gustava ja Amalia Nylund. Verkkopitsiä.
Omistaja Hilma Borg.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

330. *Helmikukkaro.*

Tampere. V. 1748. Valmistaja E. Lundahl.
Omistaja A. Procopé.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

331. *Laatikon päällys.*

Kuopio. V. 1830. Valmistaja Anna Maria Nygren, o. s. Savander. Helmiompelua. Sukumuisto.
Omistaja Aina Berg.
Pohjois-Savon piiriliitto.

332. *Helmikukkaro.*

Hamina. V. 1860. Valmistaja Anna Olivia Nygren, o. s. Husgafvel.
Omistaja Helmi Hyvärinen, Kuopio.
Pohjois-Savon piiriliitto.

333. *Helmikukkaro.*

Liperi. V. 1844. Kuvapuolella: P. A. Ervast, toisella 1844 ja B. A. Y. K. O. V.
Omistaja Selma Hällström, Sortavala.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

334. *Rahapussi.*

Tammisaari. Valmistettu 1840-luvulla. Helmiompelua.
Omistaja M. Lilius, o. s. Starck. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

335. *Piippu* (varsi helmityötä).

Tampere. Omistaja Cawén.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

336. *Keränpidike.*

Kuopio. Valmistaja Anna Kristiina Lacke. Helmiompelua.
Omistaja Greta Hirvensalo.
Pohjois-Savon piiriliitto.

337. *Piipunvarsi* (helmityötä).

Luumäki.
Omistaa näyttelyn suojelija Ellen Svinhufvud.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

338. *Avainkaappi.*

1800-luvun alkupuolelta. Ovi ristipistoin kirjottu. Kuulunut vapaaherralliselle Klinckowström-suvulle.
Omistaa Suoma Rantasalo. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

339. *Uuninvarjostin.*

1860-luvulta. Ristipistokirjontaa. Kuulunut senaattori H. Molanderille.
Omistaa E. Lindeberg. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

340. *Nukke.*

Helsinki. Morsiuslahja. Pituus 15 cm. Puku kellertävää silkkiä ja pitsiä.
Omistaa Tyyne Palonen.
Uudenmaan piiriliitto.

341. *Naantalin tokka* (nukke).

Naantali. Valmistaja satulasepäntytär Charlotta Lindbom (Tokka-Lotta), joka on kuollut 72-vuotiaana.
Omistaja J. M. M-Tallgren. Maaria.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

342. *Tokka* (nukke).

Hailuoto. V. 1880. Lankarullista tehdyt jalat.
Omistaja Greta Kujala.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

343. *Turkulainen nukke.*

V. 1869. Valmistaja Aurora Törnqvist.
Omistaja Sandra Grönroos. Turku.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

DAMASTIT.

Damasti on kilpikangasta (Ks. n:o 126.), jonka kuosien aiheet ovat monijakoisemmat, sentähden useampiniitinen sidos. On vaikeata valokuvata yksiväristä damastia, siksi esitämmekin näyttelyssä olleista damasteista tässä kolme piirtämällä kuvattuna. (Ks. myös n:o 125.) Useampia tällä tavoin kuvattuja damasteja on esittänyt tohtori K. K. Meinander Suomen Muinaismuistoyhdistyksen vuosijulkaisussa, »Finskt Museum», v. 1924 ja 1927. Hänen mukaansa on damastien kutojia ollut Turussa jo 1600-luvulla. 1700-luvun lopulla kukoisti tämä teollisuuden haara Porvoossa, mutta taantui 1800:n vaiheilla, jolloin talonpojat itse alkoivat kutoa, ja herraskartanoissa oli omat kutojat.

Pöytäliina, damastia.

Tampere. V. 1850. Koko 160 × 160 cm. Täysipellavainen.
Omistaja C. Wallenius.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

Lautasliina, damastia.

Matildedal. V. 1850. Koko 80 × 80 cm. Täysipellavainen.
Omistaja Aline Honka. Turku.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

Lautasliina, damastia.

Mynämäki. V. 1860. Koko 63 × 106 cm. Täysipellavainen. Kuulunut M. Rehbinderille.
Omistaja Aline Honka. Turku.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

XVII. RAANU.

Hailuoto. Noin v. 1860. Valmistaja Greta Perälä. Koko 158 × 187 cm. Loimi ja pohjakude pellavalankaa, kuvakude villalankaa.
Omistaja Greta Kujala.
Pohjois-Pohjanmaan piiriliitto.

XVIII. 1. PÖYTÄLIINA (raanu).

Veteli. Valmistaja Maija Mäkelä. Koko 128 × 164. 2-levyinen. Loimi ja pohjakude sinistä pumpulilankaa, kuvakude punaista villalankaa.
Omistaja Laimi Närä.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

XVIII. 2: PERÄPOHJALAINEN RAANU.

Kemijoki. Noin v. 1860. Valmistaja Pallarin emäntä. Koko 146 × 185 cm. 2-levyinen.
Omistaja Matti Pallari, Rovaniemi
Perä-Pohjolan piiriliitto.

XIX. TÄKÄNÄ (ontelokudontaa).

Noin v. 1830. Koko: 157 × 209 cm. Täysvillainen.
Kuulunut noin 70 vuotta sitten nykyisen omistajan iso-isälle K. Lindbergille, Ylöjärvellä.
Omistaja Lyydi von Schrowe, Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

XX. HUIVEJA.

1. *Hartialiina.*

Rautalampi. Pumpulinen. 2-niitinen.
Omistaja Olga Jalkanen.
Keski-Suomen piiriliitto.

2. *Huivi.*

Virolahti. Noin v. 1850. Valmistanut Kristiina Kapraali. Pumpulinen, toimikas.
Omistaja Lyydia Kotola.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

3. *Pääliina.*

Noin 150 v. vanha.(?) Kotona kehrättyä pellavalankaa. 2-niitinen.
Omistaja Amanda Viiala. Helsinki.
Uudenmaan piiriliitto.

4. *Huivi.*

Noin v. 1870. Pumpulinen. 2-niitinen.
Omistaja Josefina Hagelberg.
Itä-Hämeen piiriliitto.

5—7. *Huiveja.*

Teisko. Pumpulisia. 2-niitisiä.
Omistaja Anna Rantanen.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

8. *Hartiahuivi.*

Jämsä. Noin v. 1860—1870. Kamritsikangasta, villalangoin ompelemalla koristettu.
Omistaja Elli Tervala.
Itä-Hämeen piiriliitto.

XXI. NAUHAT JA VYÖT.

1. *Viilivyö.*

Sakkola, Pannusaari. V. 1863. Kuudella laudalla tehty puolivillainen.
Omistaja Anni Kekki.
Karjalan piiriliitto.

2. *Vyö.*

Sakkola. Noin 40 v. vanha. Pirralla kudottu. Puolivillainen.
Omistaja Helena Pitkänen.
Karjalan piiriliitto.

3. *Vyö.*

Pyhäjärvi, Montrua. V. 1880. Valmistaja Anna Inkinen. Pirralla kudottu. Puolivillainen.
Omistaa valmistaja.
Karjalan piiriliitto.

4—5 ja 15. *Vöitä.*

Sakkola, Haidermaa. Valmistaja Maria Valtonen. Pirralla tehtyjä. Puolivillaisia.
Omistaa valmistaja.
Karjalan piiriliitto.

6—7 ja 13. *Vöitä.*

Sakkola, Vilakkala. Puolivillaisia. 13 nimeltään »kokkaniekka».
Omistaa Vilakkalan Martta-yhdistys.
Karjalan piiriliitto.

8. *Villainen vyö.*

Lappee, Törölä. Noin v. 1860. Valkoinen kuvalanka pumpulia.
Omistaa Eeva Törö.
Etelä-Saimaan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

9. *Morsiussiteet.*

V. 1865. Niisillä tehdyt. Villaiset.
Omistaja Ida Byckling.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

10. *Vyö.*

Suistamo. Noin v. 1830. Seinävyötä. Silkkilankaa.
Omistaa Paula Ossiboff. Soanlahti, Jalovaara.
Laatokan-Karjalan piiriliitto.

11. *Nauha.*

Vehkalahti. Noin 45 v. vanha. Valmistaja Leena-Stiina Husgafvel. Niisillä tehty. Punaiset langat villaa, valkeat pumpulia.
Omistaa Sandra Välisalmi.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

12. *Nauha.*

Luumäki. Niisillä tehty. Punaiset langat villaa, valkeat pumpulia.
Omistaja Leena Turkkila.
Etelä-Saimaan piiriliitto.
Ostettu Suomen Kansallismuseoon.

14. *Vyö.*

Sakkola, Riiska. Noin v. 1890. »Lohenpursto»-kuosit.
Omistaja Aknetta Kiiski.
Karjalan piiriliitto.

XXII. KARJALAISIA OMPELUKIRJAUKSIA.

1. *Kostulin sepalukset ja kaulus,*

ts. kesäviitan edustan ja kauluksen koristeet. (Ks. kuvaa 163.) Äyräpää. Ristittäin ommeltu *»ristipyöriä»*.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

2. *Harakka.*

Kreikkalaiskatolisen vaimon päähine. Sakkola. Otsallisessa ristittäin ommeltuja *»kannuksenpyöriä»* ja *»säppälinkuvia»;* korvuksissa ja lakimuksen syrjissä luotoksittain (ruutuompelulla) ommeltua *»suurta otsaa ristin kanssa»;* lakimuksen hännässä *»siivilän pesosia»* ja *»lättäpäitä aitain kanssa».*
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

3. *Kirssirekko,*

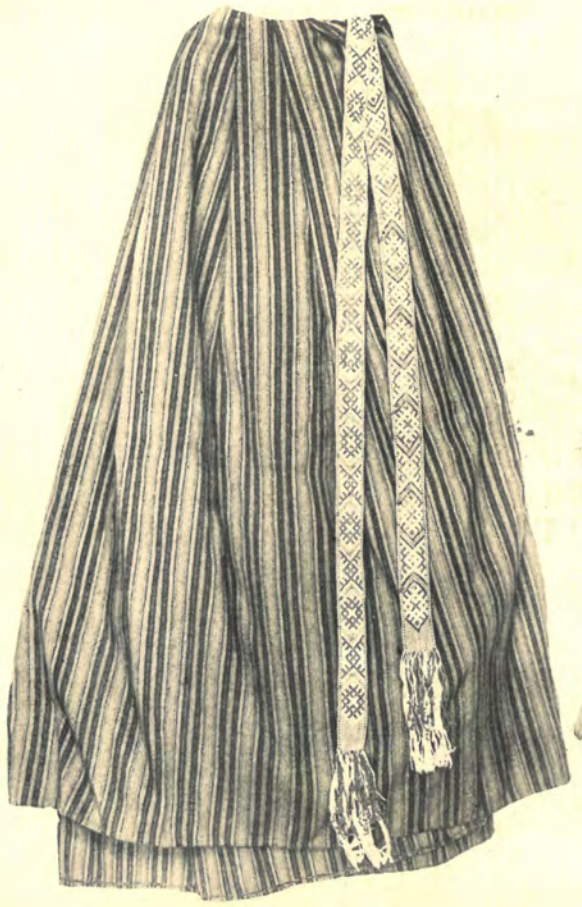
ts. villalangalla ommellen koristettu paidan etumus. Sakkola. Kuvat *»härtsikäistarhoja»* ja *»kanansilmiä»* ja *»pieniä Sorttalan käpälikköjä».* Kangaspala on ensin poimuttu ja kuvat ommeltu virvittäin (ompelulankoja yhdensuuntaisesti ylös ja alas kuosien mukaan pujottamalla).
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

4. *Esliinan pää eli helma.*

Äyräpää. (Ks. kuvaa 166.) Yhdistetty verasta, ristittäin kirjaillusta palttinasta — kuvat *»pääristejä»* — nyytingistä ja ripsureunuksesta.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

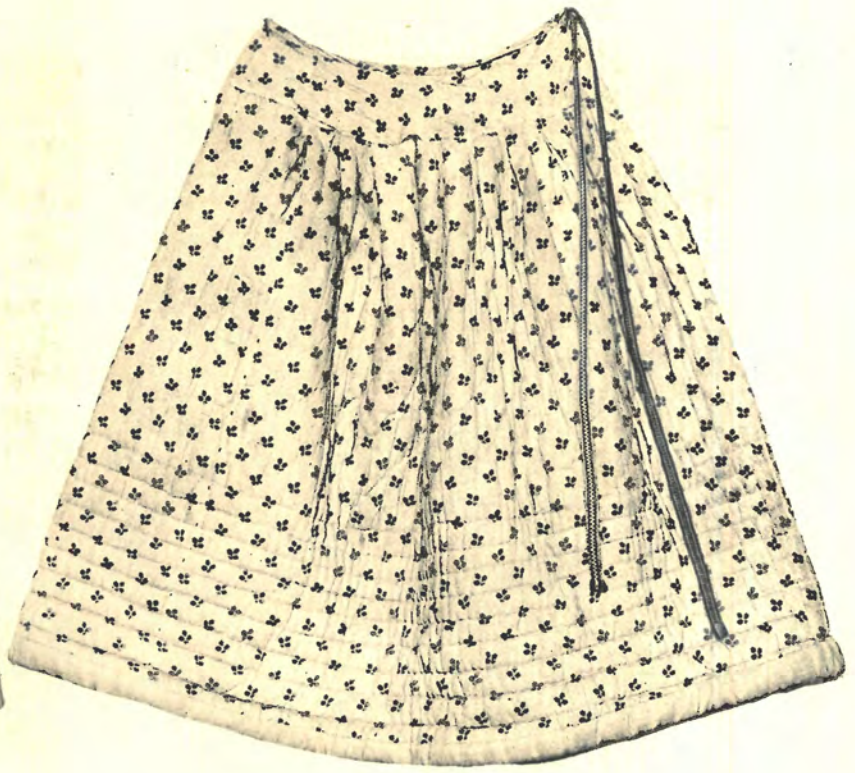
XXIII. JUHLAVAIPPA (pälleneulottu täkki).

Lempäälä. 2-niitiselle pohjalle villalangoin ommellen koristettu.
Omistaa Tiuran perikunta.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

142. HAME

Vehkalahti. Omistaja T. Lautala.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

143. TOPPAHAME

Rovaniemi. Omistaja Kuparin emäntä.
Perä-Pohjolan piiriliitto.

144. HURSTUT

Joutseno. V. 1843. Omistaja Elli Suni.
Etelä-Saimaan piiriliitto.

145. HURSTUT

Ruokolahti. Omistaja Maria Miikki.
Jääski, Rouhiala.
Karjalan piiriliitto.

146. PUKU

Korpilahti. Omistaja Aution emäntä.
Keski-Suomen piiriliitto.

147. RÖIJY

Lemi. Etelä-Saimaan piiriliitto.

148. MIESTEN LIIVIT

Kannonkoski. V. 1831. Omistaja Evert Lyytinen.
Keski-Suomen piiriliitto.

149. SULHASLIIVIT

Veteli. Omistaja Matti R. Tuukkari.
Keski-Pohjanmaan piiriliitto.

150. MIEHEN PAITA

Jaala. Omistaja M. Siltanen.
Uudenmaan piiriliitto.

151. MIEHEN PAITA

Heinola. Noin v. 1840—1850. Omistaja Saima Forstadius. Kuusankoski, Pilkanmaa.
Uudenmaan piiriliitto.

152. NAISEN PAITA

153. MIEHEN PAITA

Valkeala. V. 1845.
Omistaja Eeva Tirva, Utti.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

154. MIEHEN YÖPAITA

Paimio. Noin v. 1863. Omistaja A. Marttila.
Varsinais-Suomen piiriliitto.

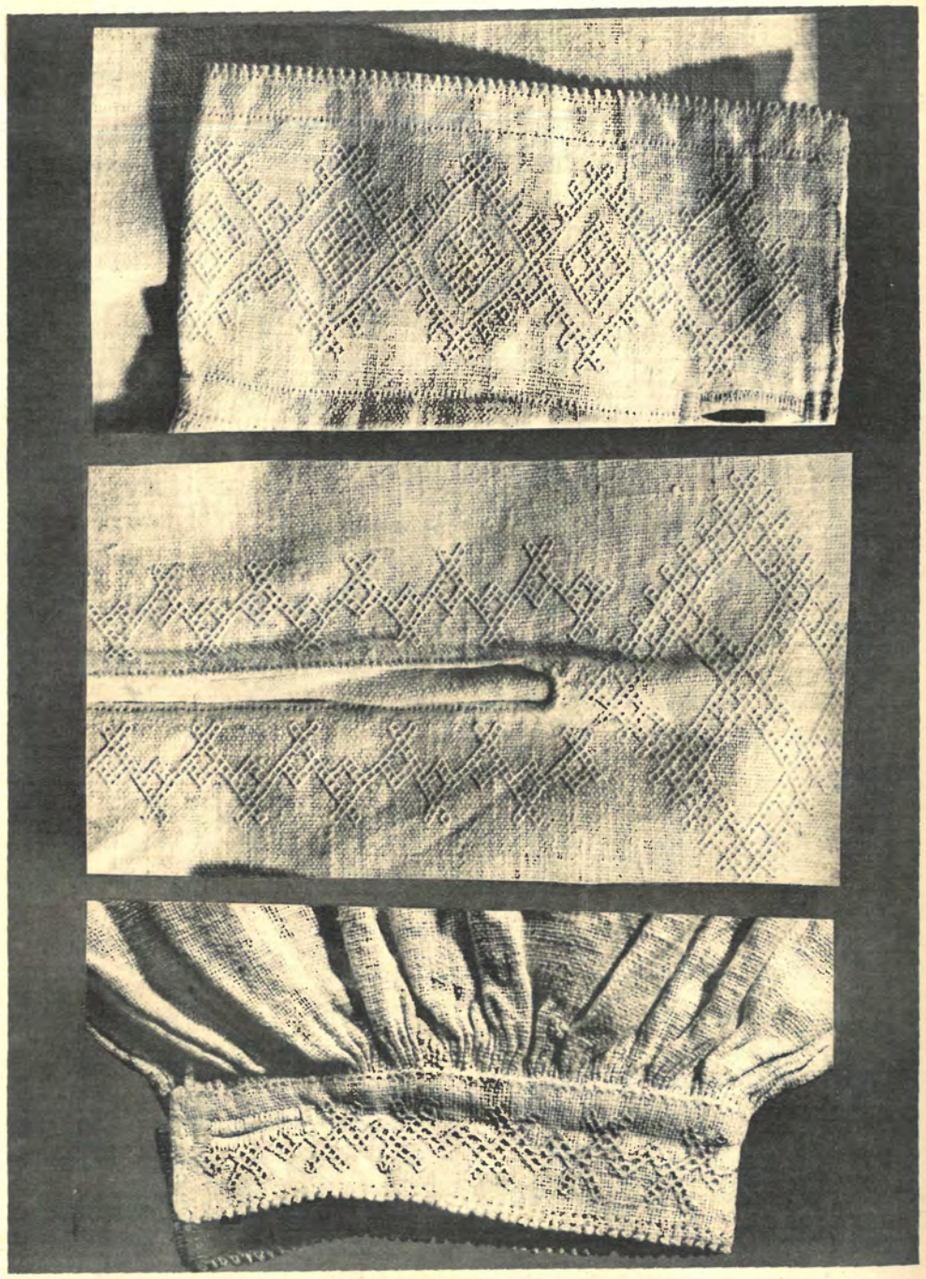
155. PAIDAN ETUMUS JA KAULUS

Vehkalahti. V. 1847. Valmistaja Maria Klemola. Omistaja Lyydi Tilli. Hamina.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

156—158. MIESTEN PAITOJA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

159—160. MIEHEN PAIDAN HIHANSUUN JA ETUMUKSEN KORISTUS

161. MIEHEN PAIDAN HIHANSUUN KORISTUS

Jaala. Omistaja A. Siltanen.
Uudenmaan piiriliitto.

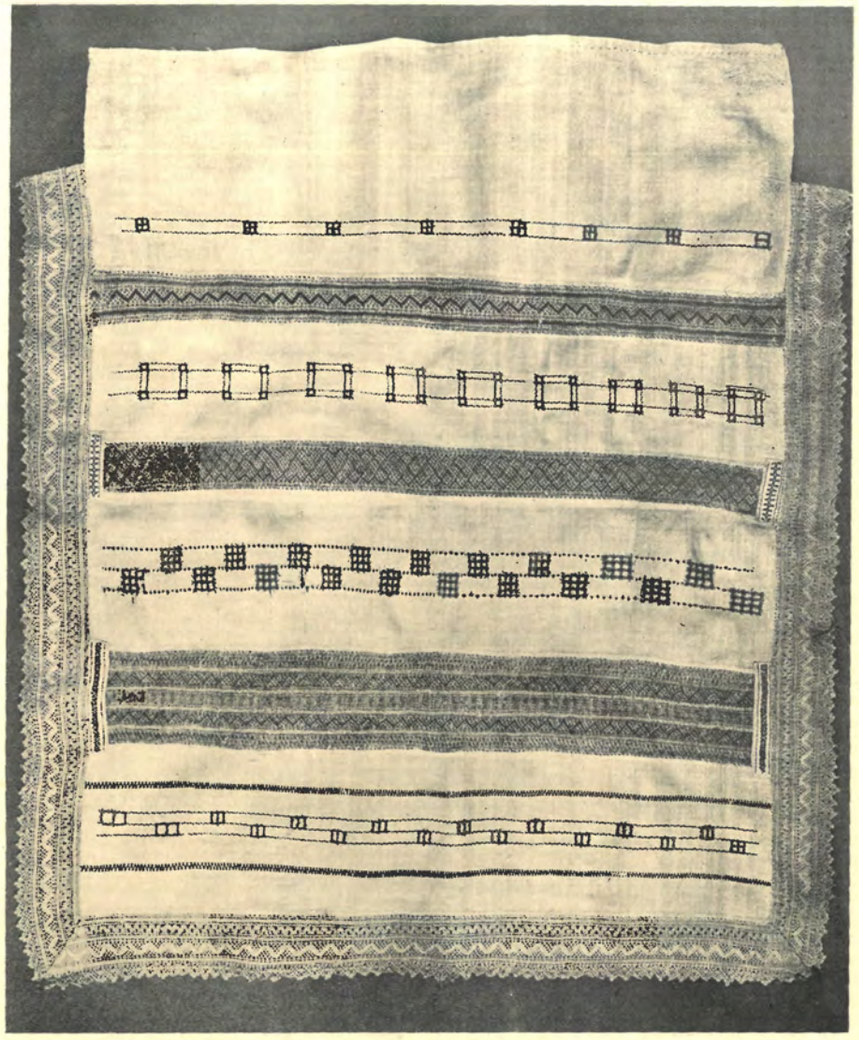

162. REKKOYLISET

Äyräpää.

163. KOSTULI (KESÄVIITTA)

Muola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

164. NYYTINKIESLIINA

Muola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

165. ESLIINA

Joutseno.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

166. TALVIESLIINA

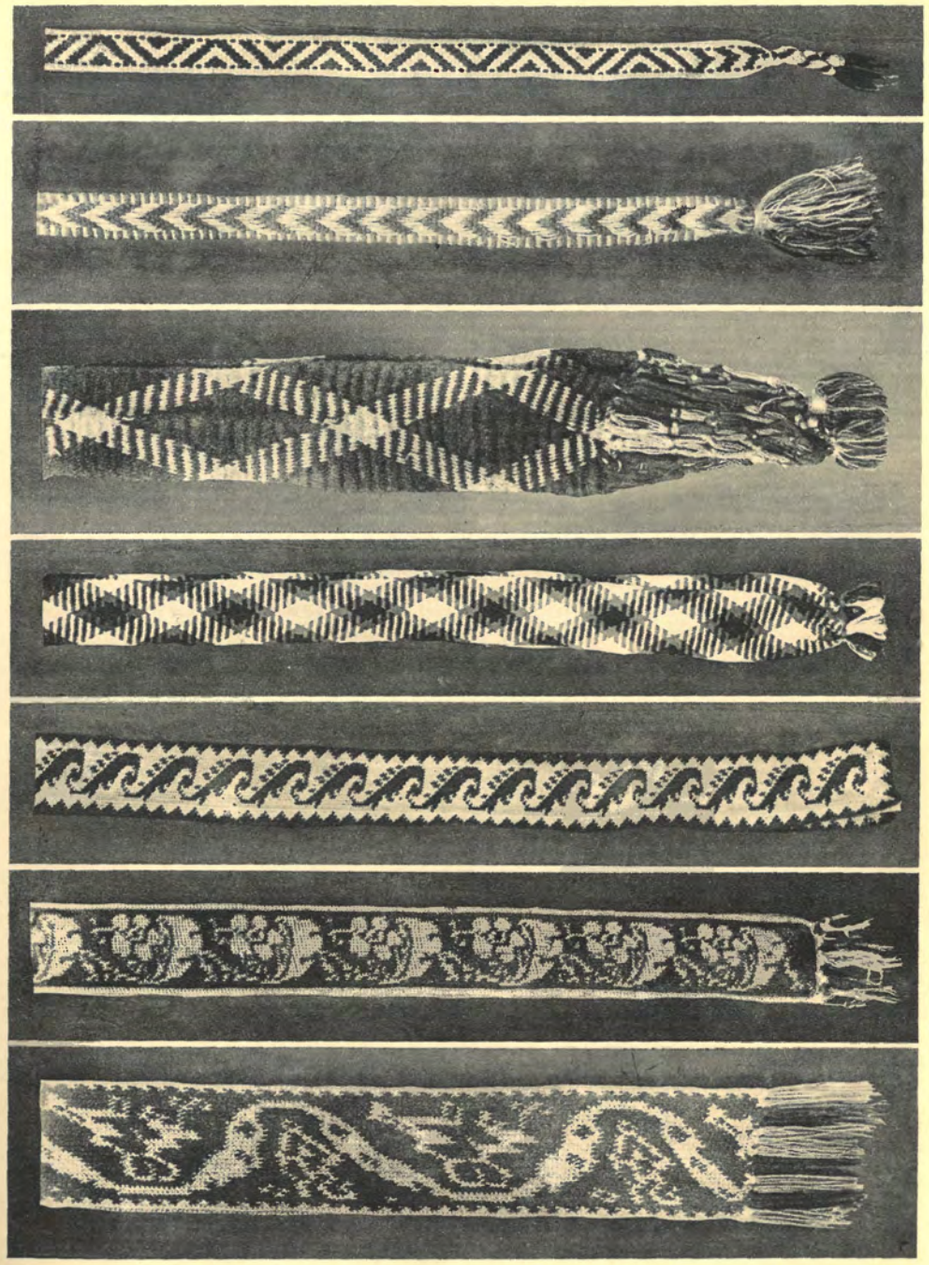
Äyräpää.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

XXI. NAUHOJA

1. Viilivyö, laudoilla tehty. 2—9 ja 11—15 pirralla tai niisillä tehtyjä nauhoja ja vöitä. 10 seinävyö. (Tarkemmat tiedot tekstiosastossa).

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJASTO
HELSINGFORS STADS BIBLIOTEK

167—173. NAUHOJA JA VÖITÄ
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

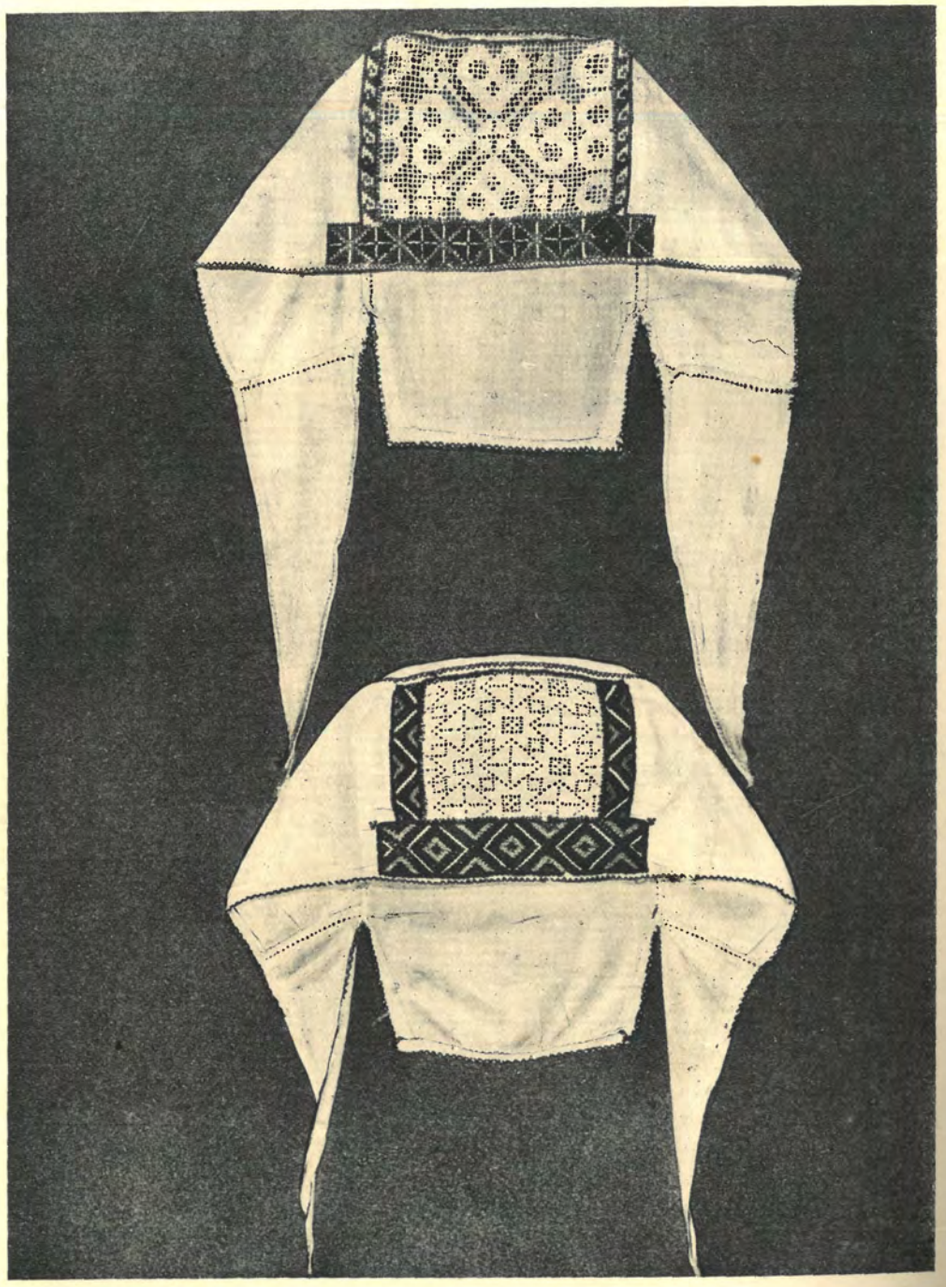
174. HARAKKA (KREIKKALAISKATOLISEN VAIMON PÄÄHINE)
Sakkola, Vaskela.

175. HARAKKA
Sakkola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

176. SURUHARAKKA (SURUPÄÄHINE)
Sakkola, Vaskela.

177. SURUHARAKKA
Sakkola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

178. SOROKKA (KREIKKALAISKATOLISEN VAIMON PÄÄHINE)
Hiitola

179. SOROKKA
Räisälä.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

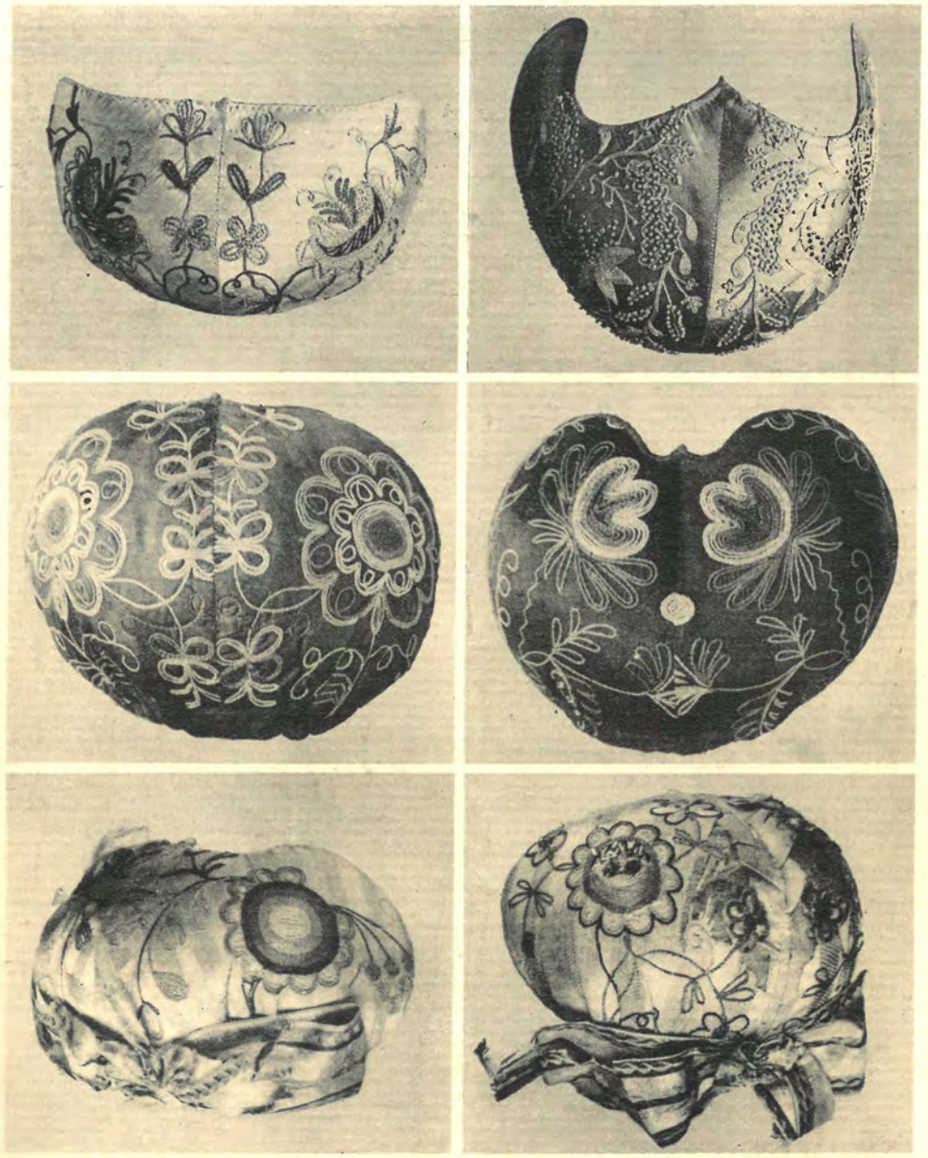
180. NUPUHATTU ELI MORSIAMEN HATTU
Säkkijärvi. V. 1870. Omistaja Maria Mutka.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

181—182. MORSIUSHATTUJA
Äyräpää. V. 1885. Omistaja Helena Taponen.
Karjalan piiriliitto.

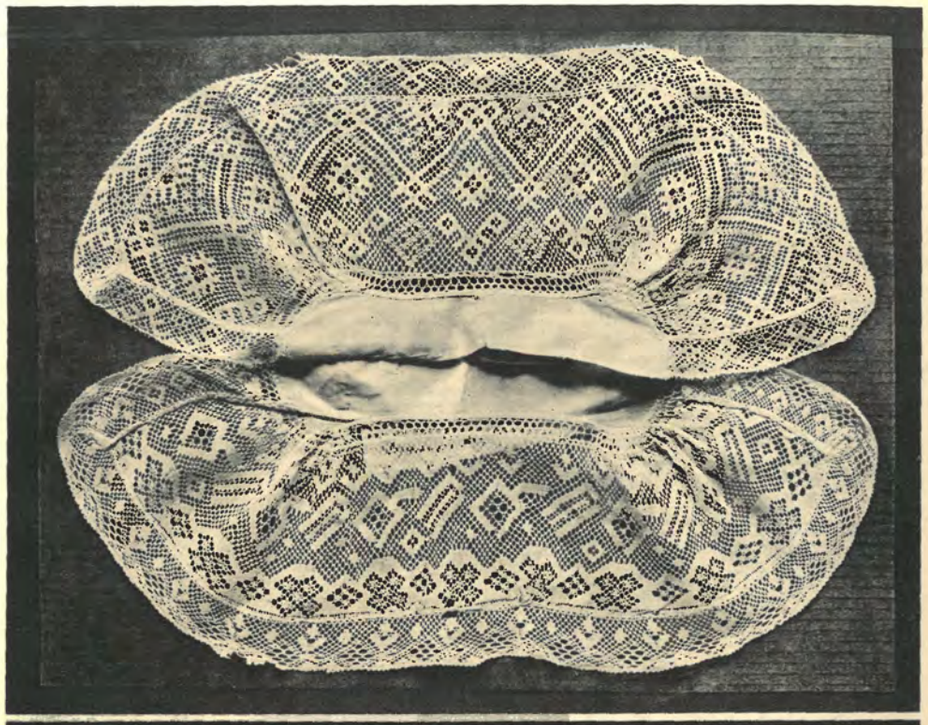

183—185. HUNTUJA.
Sakkola.

186—187. MYSSYJÄ PITSEINEEN
Vehkalahti ja Miehikkälä.
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

188. TYKKIMYSSY. Tammela. 189. TYKKIMYSSY. Oulu.
190. TYKKIMYSSY. Orimattila. 191. TYKKIMYSSY. Iitti.
192. TYKKIMYSSY. Mouhijärvi. 193. TYKKIMYSSY. Parkano.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

194—195. PÄÄPITSEJÄ (TYKKEJÄ)

Miehikkälä. Noin v. 1860. Valmistaja Anna Stiina Kauppila. Omistaja Tahvo Järvelä. Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

196. MYSSYN PITSI

Vehkalahti.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

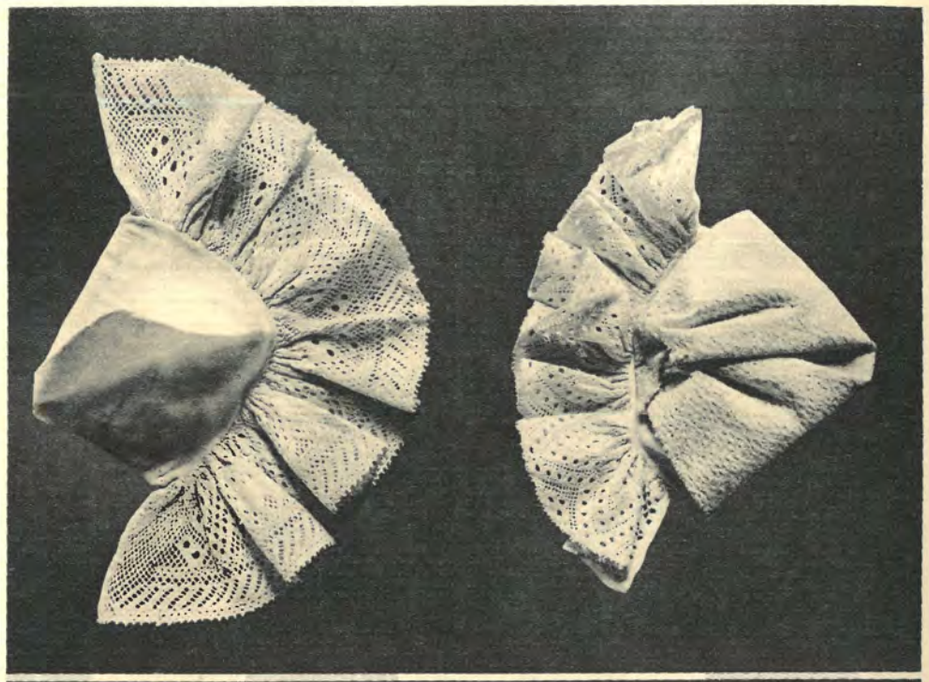

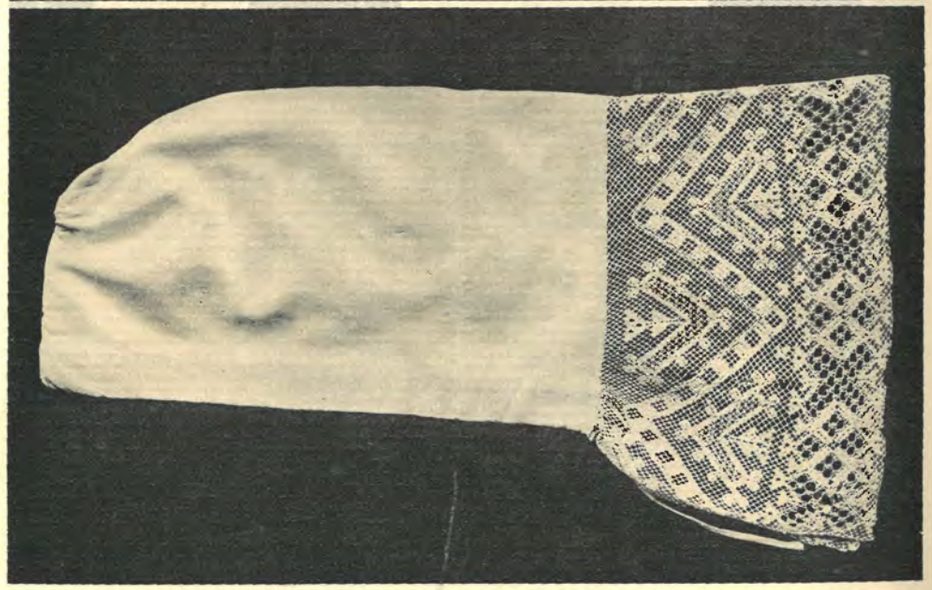
197. TYKK'(MYSSYN PITSI). Laitila. Rauman pitsiä.

198. TYKKI eli PÄÄPITSI. Laukaa. Rauman pitsiä.

199. MYSSYN PITSI. Polvijärvi. Tylliompelua.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

200. TANU

201. TANU ja NÄTTY

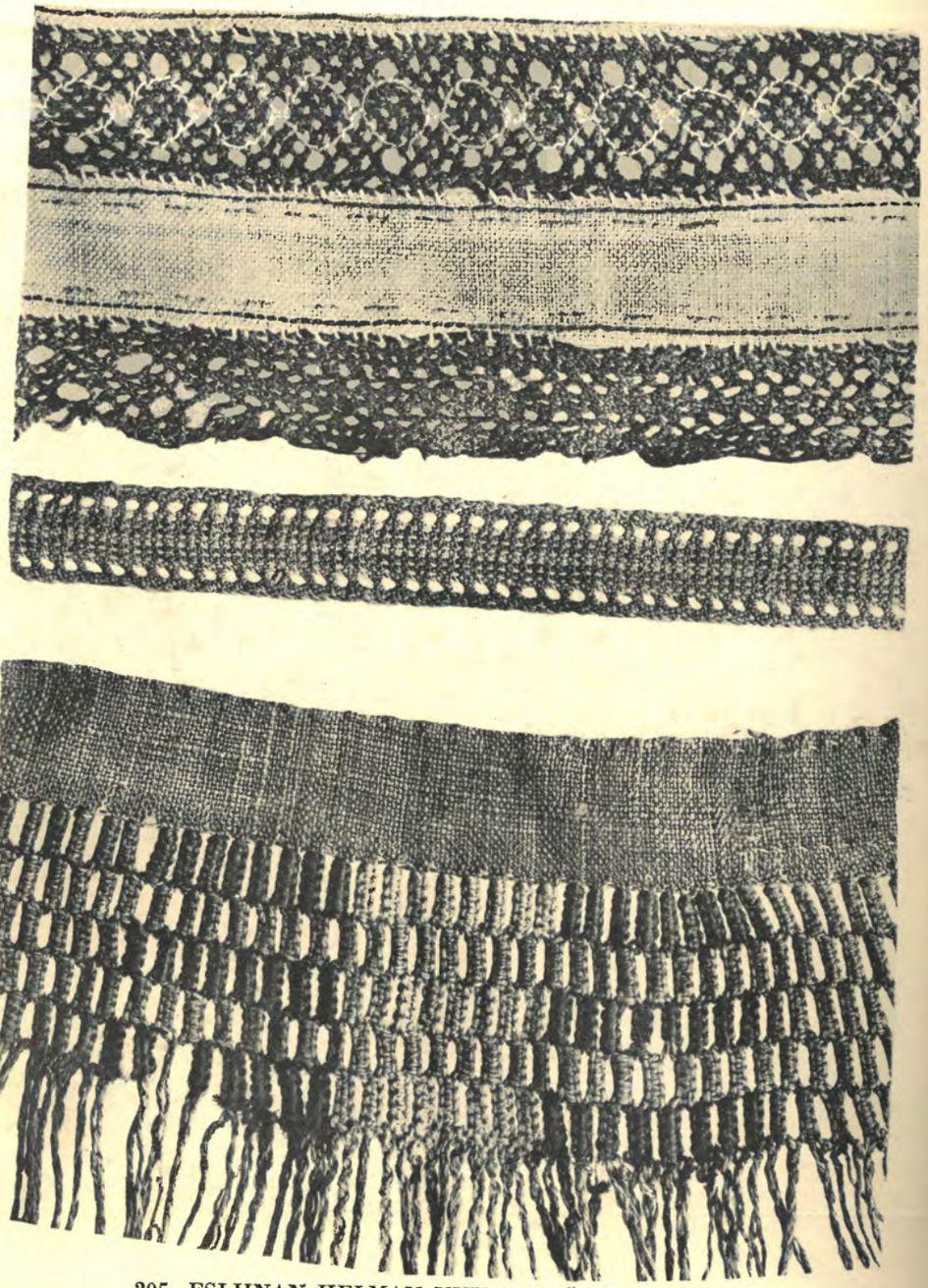
Valkeala. Noin v. 1820—1830. OmistajaAnna Tanttari.

202. TANU

203—204. TANUN PITSEJÄ

Kymi. Omistaja Tilda Gunnari.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

205. ESLIINAN HELMAN NYYTINKIÄ. Pyhäjärvi, V. l.

206. NYYTINKIÄ. Räisälä.

207. ESLIINAN PÄÄ eli HELMA. Kuolemajärvi.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

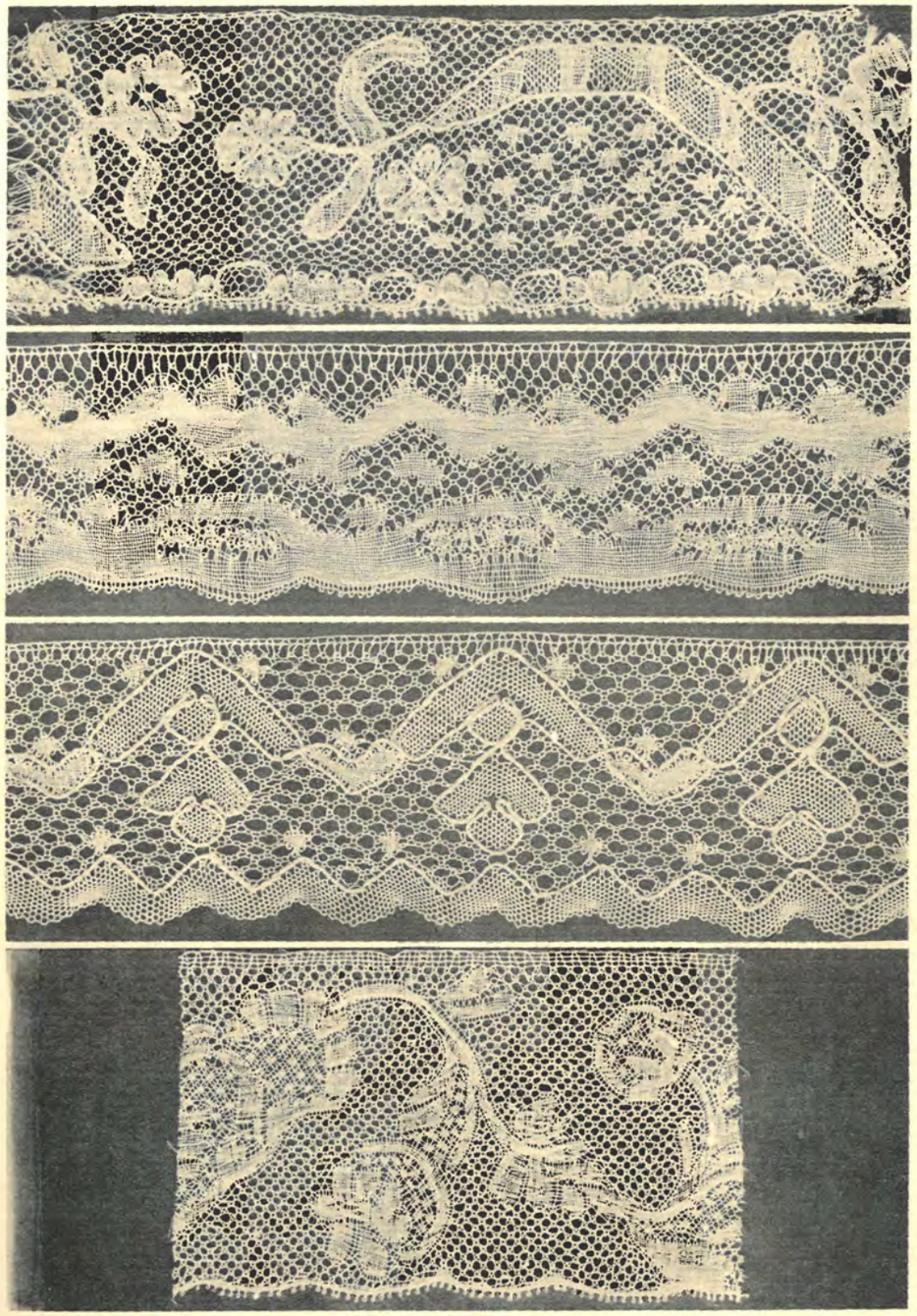

208—212. ORIMATTILAN PITSEJÄ
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

213—216. RAUMAN PITSEJÄ

Omistaa Suomen Kansallismuseo.

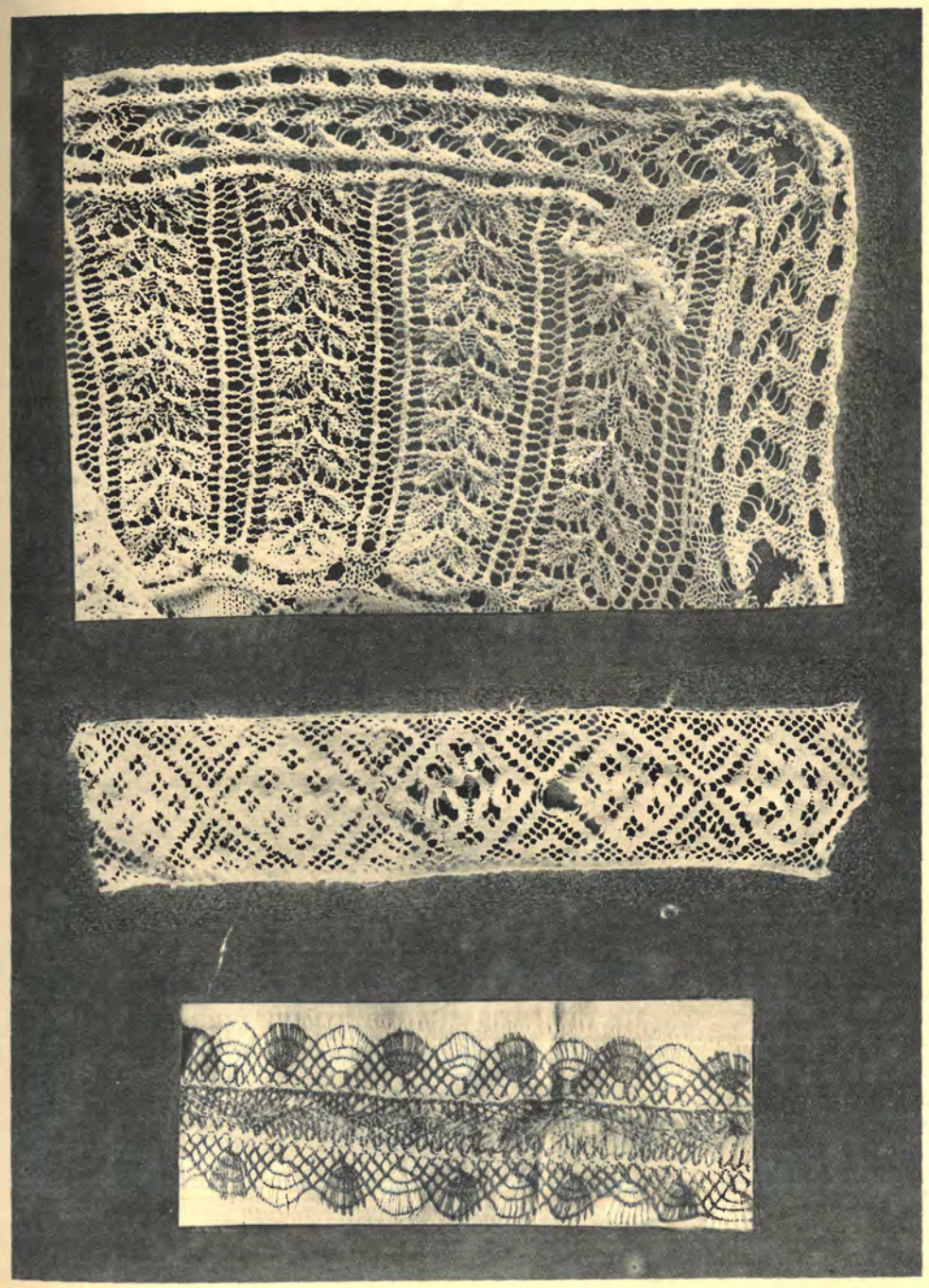

217. RAUMAN PITSIÄ

Suomen Talousseuran kokoelmasta.

218—220. RAUMAN PITSEJÄ

Omistaa Suomen Kansallismuseo.
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

221—222. NYPLÄTTYÄ PITSIÄ

223. PUIKOILLA NEULOTTUA PITSIÄ

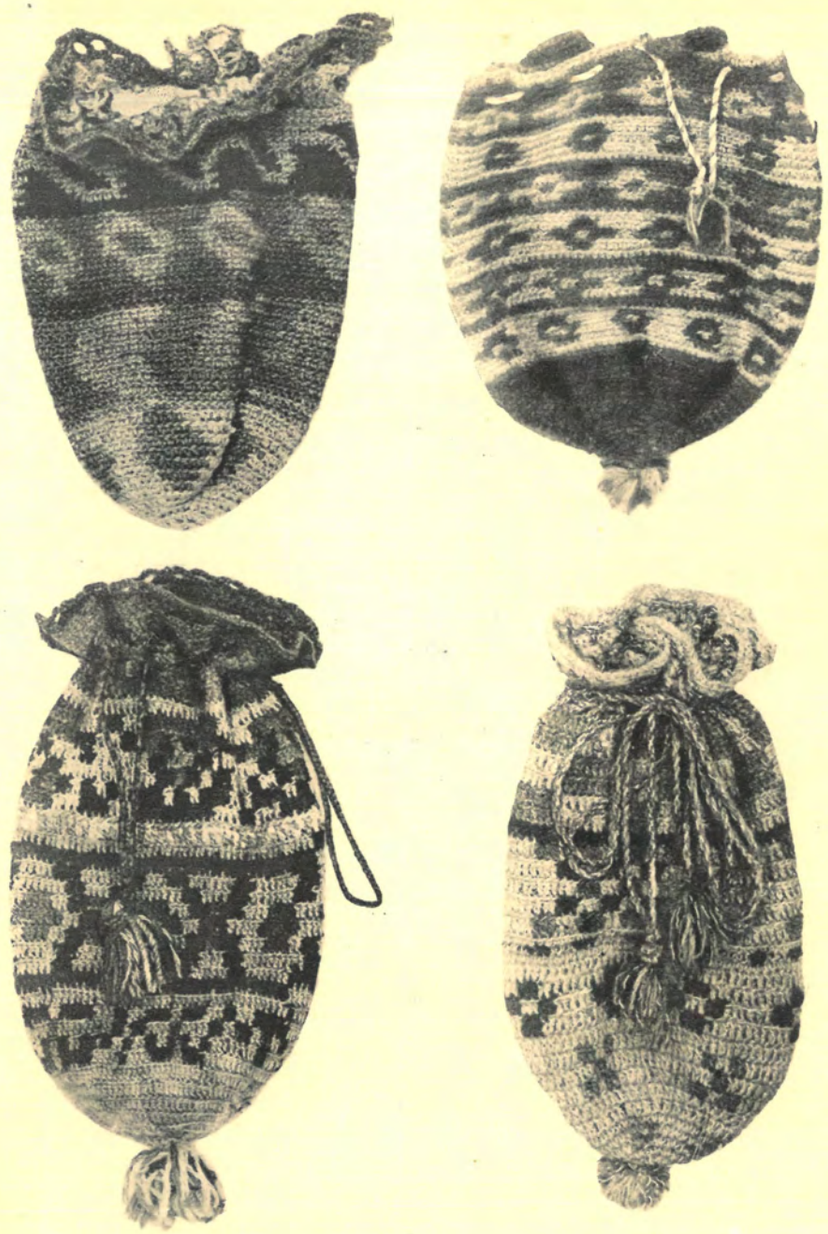
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

XXII. KARJALAISIA KIRJOTTUJA PUVUNOSIA

1. Kostulin kaulus ja sepalukset, Äyräpää.
2. Harakka, kreikkal. katolisen vaimon päähine.
Rautu tai Sakkola.
3. Rekko, Sakkola.
4. Eshinan pää eli helma, Äyräpää.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

HELSINGIN KAUPUNGIN KIRJASTO
HELSINGFORS STADS BIBLIOTEK

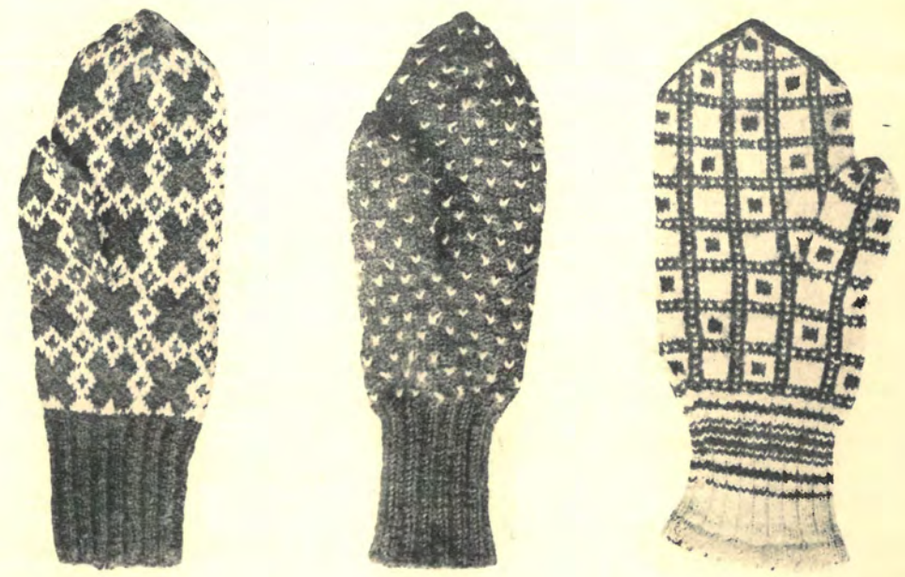

224—227. VIRKATTUJA RAHAPUSSEJA

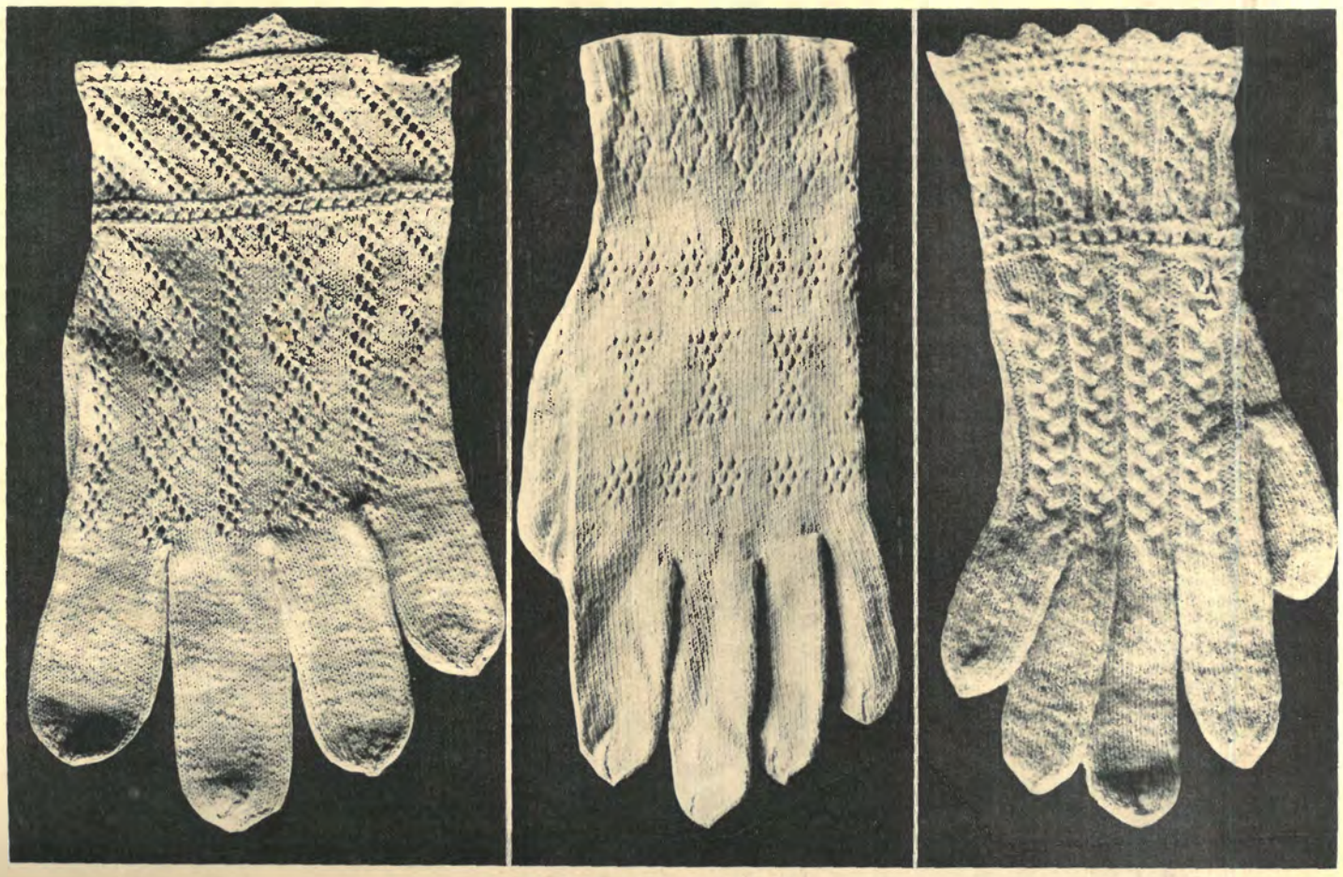
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

228—233. KINTAITA
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

234—239. KINTAITA
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

240—242. SORMIKKAITA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

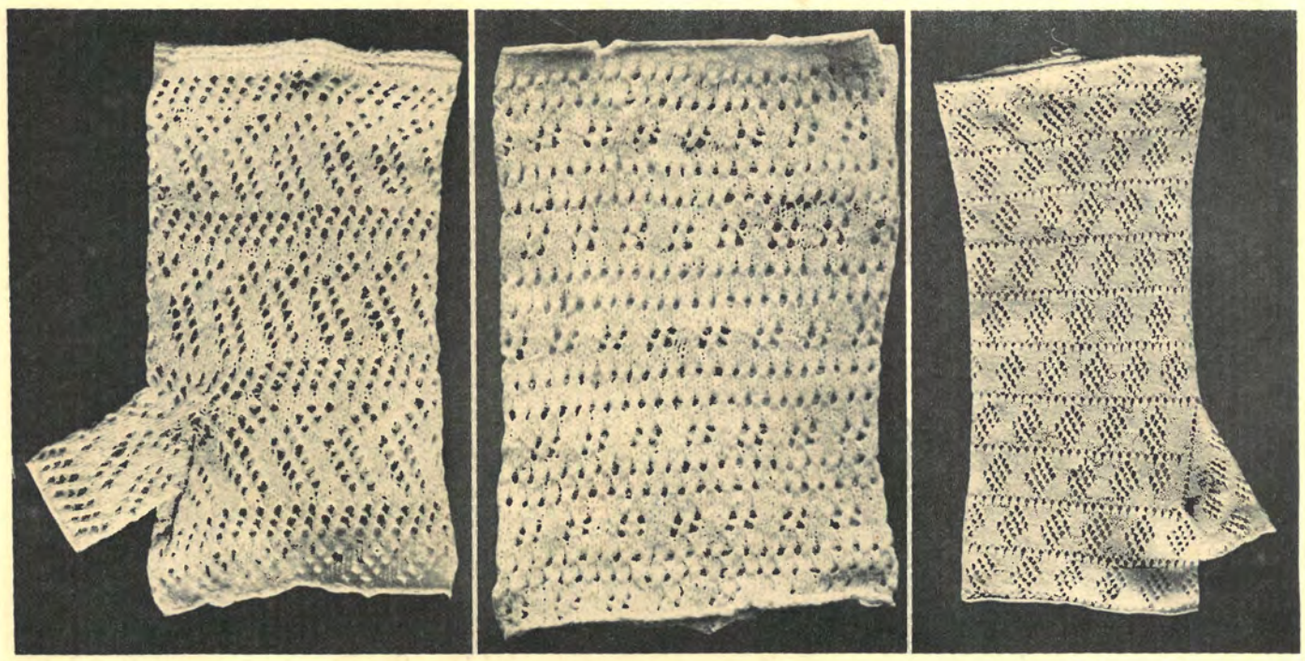
243—245. SORMIKKAITA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

246—248. SORMIKKAITA

Kymi. 1800-luvun alkupuolelta. Omistaja Miina Knuuttila.
Läntisen Viipurin läänin piiriliitto.

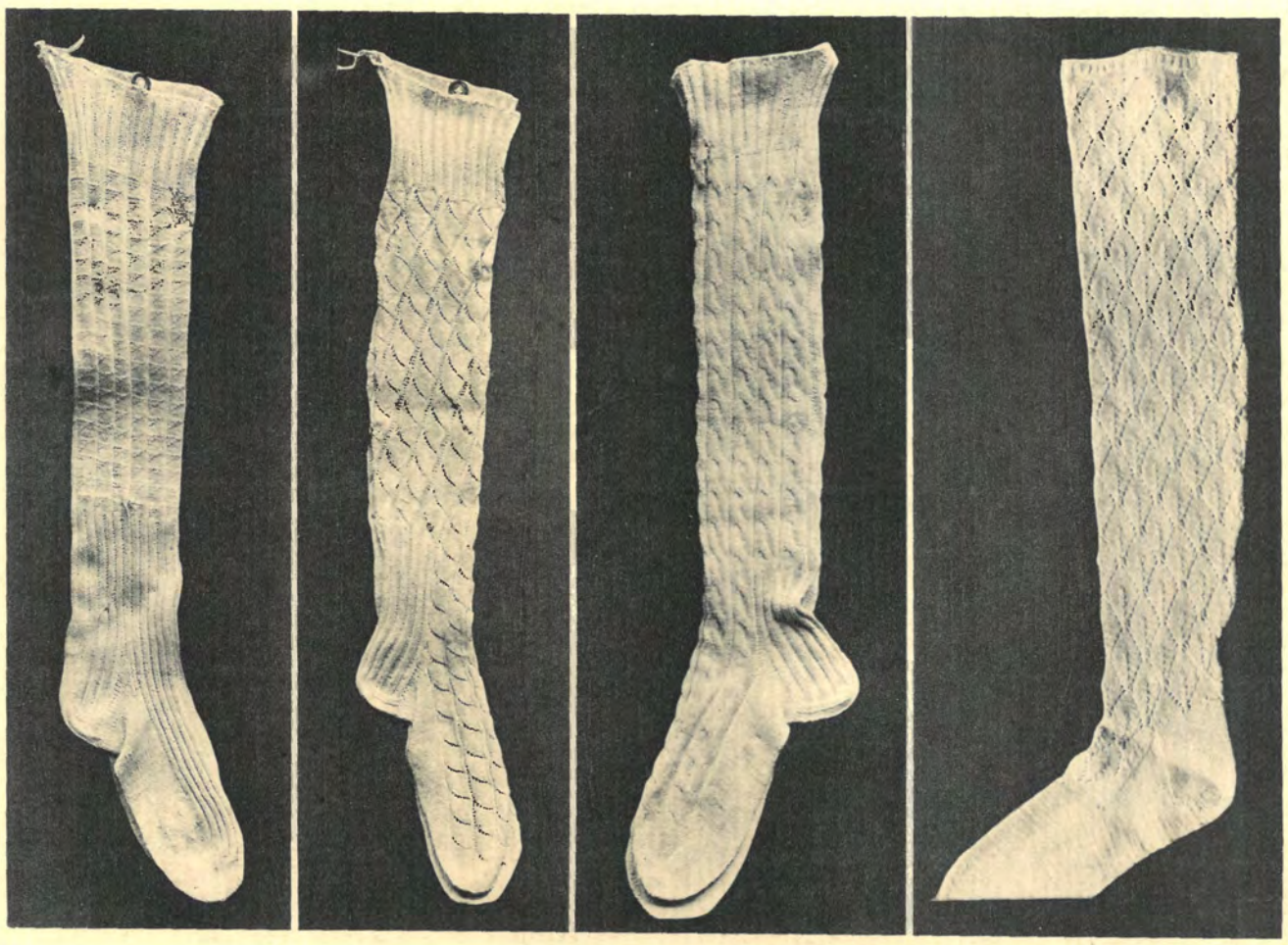
249—251. PUOLISORMIKKAITA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

252—256. SUKKIA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

257—260. SUKKIA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

261. NÄSTYYKKI (KÄSILIINA)

Rautu tai Sakkola.

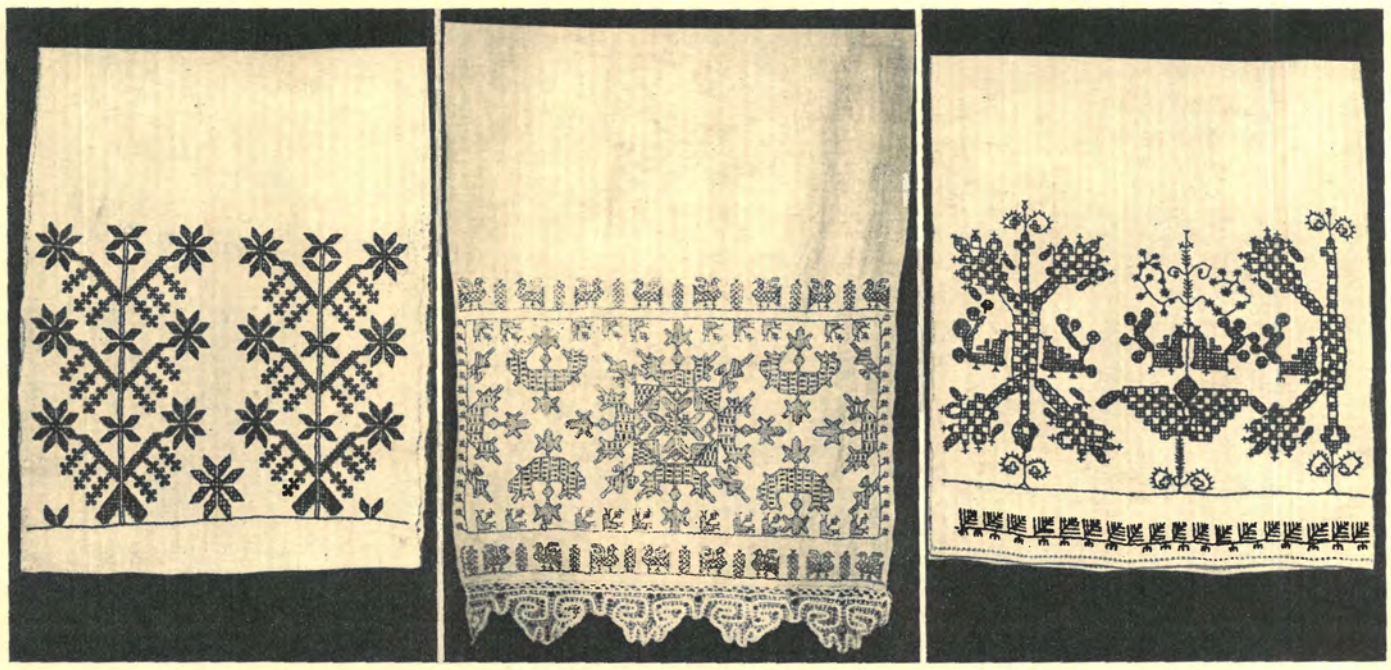
262. NÄSTYYKIN PÄÄ

Rautu tai Sakkola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

263—264. NÄSTYYKKEJÄ (KÄSILIINOJA)

Sakkola.
Omistaa Suomen Kansallismuseo.

265—267. KÄSPAIKKOJA (KARJALAISIA PYYHINLIINOJA)

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

268—270. KÄSPAIKKOJA (KARJALAISIA PYYHINLIINOJA)

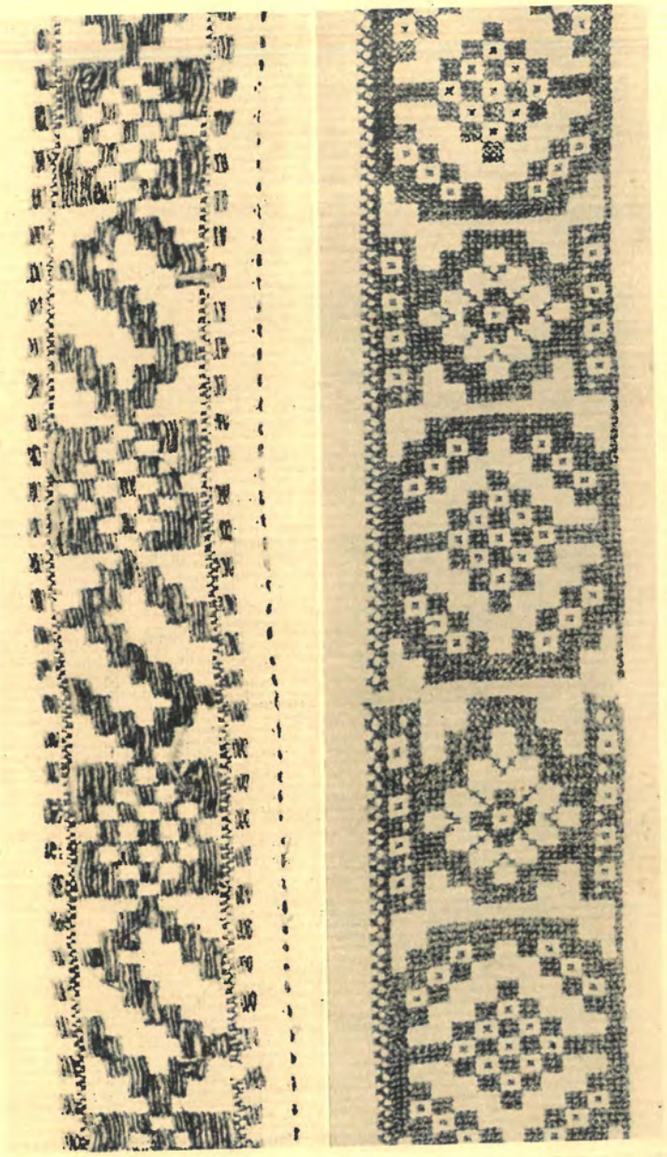
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

271. KÄSPAIKKOJA (KARJALAISIA PYYHINLIINOJA)
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa).

272—274. KÄSPAIKKOJA (KARJALAISIA PYYHINLIINOJA)
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

275—276. RÄTSINÄN (PAIDAN) HELMOJA
(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)

XXIII. JUHLAVAIPPA. PÄÄLLENEULOTTU TÄKKI

Lempäälä. Omistaja Tiuran perikunta.
Hämeen-Satakunnan piiriliitto.

279. VITMI eli LAPSEN HURSTI

koristeena 4 sorokan otsallista. Kurkijoki. Omistaja Katri Mylén. Laatokan-Karjalan piiriliitto.

280—282. TYYNYLIINAN PÄÄN KORISTEITA

(Tarkemmat tiedot tekstiosastossa.)